

VESELÝ VÝLET®

KRKONOŠE / 42

LÉTO 2014

Hraběnka Aloisie Czernin-Morzinová koupila od hospodářů chalupy na Krausových boudách na úbočí Světlé hory vysoko nad Horním Maršovem a přestavěla je na dvě hájovny pro polesí Černá hora a Velká Úpa. Lesní správa objednala vyfocení stavebního díla majitelky panství, proto se rodina hajného Erdmanna Meerganse svátečně ustrojila. S manželkou Wilhelminou přišel na Krausovky pětadvacetiletý v roce 1900. Nejprve se jim tu narodila dcera Hedwiga a v dubnu 1906 syn Friedrich. V panské hájovně žili desítky let. Děti odtud chodily s dětmi sousedního hajného Antona Hermanna do maršovské školy. Dnes je pro nás návštěva Krausovek hezkou túrou, prochází tudy upravovaná Krkonošská lyžařská magistrála, cyklistické trasy a slavný lyžařský závod Krkonošská sedmdesátka. Chalupy jsou vzorně upravené, přesto je místo po většinu roku opuštěné. Následující stránky věnujeme samotám, které vás mohou inspirovat k túrám nebo dokonce k zásadní změně života.

**Z
D
A
R
M
A**

Přátelé z horských samot
Krkonošský národní park
Pec pod Sněžkou
Janské Lázně
Horní Maršov
Mapa východních Krkonoš
Malá Úpa
Žacléř
Doporučujeme osvědčené služby
Galerie, informační centrum
a pension Veselý výlet
Paměť Krkonoš

str. 2–3
str. 4–5
str. 6–9
str. 10–11
str. 12–13
uprostřed
str. 16–17
str. 18–19
str. 20–23

str. 24
str. 26–27

V létě 2002 se vyfotil hospodář Friedrich Kneifel s dcerou Hildou, vnučkou Renátou a jejím manželem Petrem Haisem. Čtvrtou generaci zastoupil pravnucek Jan.

David a Věra Sosnovi s rodinou dcery Rozalíe.

Hynek Spurný je právem hrdý patriot Modrého dolu.

Učitelé z Hrnčířských bud Milena a Přemysl Kovaříkovi mají obývací v bývalé třídě horské školy na odlehlých Hrnčířských boudách. Sedm let učil Přemek děti boudařů z Liščí louky, Zahrádek, Lučin a Lesní boudy. Pak se stal profesionálním záchranářem Horské služby a školu převzala Milena. Jednotřídka už dávno zanikla, dnes v okolí mnoho dětí nežije a když, tak jezdí do Pece s rodiči autem nebo na skútru. Kovaříkovi na Hrnčířské boudy přišli před pětadvaceti lety a záludnosti i radosti života na horské samotě znají dobře. Mnoho let neměli auto a vše si do výšky skoro jedenáct set metrů vynášeli v ruksaku. Dnes si Milena ráda zajede do města a ještě raději na divadelní představení. Přemek život v údolí odmítá, většinu času vysloužilý záchranář tráví na hřebenech. V chalupě sepišuje pro časopis Krkonoše příběhy, které od roku 1969 v Horské službě zažil, v zimě se svezí na lyžích, v létě se stará o koně. Přátelé je sem na léto posílají na pastvu, jako děti na ozdravné pobyty. Svědčí jim to tu dobře, jako Mileně a Přemkovi (též VV 27/2007).

Vlastík Kadeřábek s fotografií původních Sklenářovic.

V první polovině 20. století byla i vysoko položená místa v Krkonoších trvale osídlená. Téměř sedmdesát let po odchodu původních hospodářů zůstávají chalupy většinu roku opuštěné. Horská stavení zachránili před zánikem chalupáři a podniková rekreace, ale původní duch se ztratil. Ve vyšších polohách dnes celoročně žijí provozovatelé horských bud a hostinců a jen několik stálých obyvatel. Mnozí se zajímavými příběhy jsou našimi přáteli.

Renáta a Petr Haisovi z Braunových luk

Maturant Jan Hais je klukem z hor napůl dědičně a napůl z rozhodnutí rodičů. Od narození žije u Janových bud nad Velkou Úpou. Stejně jako on sem neodmyslitelně patřila jeho babička Hilda, praděda Friedrich Kneifel, prapraděda Franz, praprapraděda Wenzel a od roku 1820 zakladatel zdejšího hospodářství Ignaz Kneifel. I Honza chodil za každého počasí dolů do školy a stejně jako jeho předci se rád na hřeben mezi Pěnkavčím a Červeným vrchem vrací. Jeho táta Petr Hais přišel v zimě 1979 za prací na Záhrádky v Peci pod Sněžkou. Po deseti letech už věděl, že mu je lépe na hřebenech, než v údolí. V roce 1989 si na Janových boudách pronajal chalupu a hostům poskytoval ubytování. Sem si přivedl Renátu z původního krkonošského rodu, ale brzy po narození Honzy museli hledat nový, nejlépe vlastní domov. V nedaleké rodové chalupě Renáty tehdy ještě s pomocí zetě Josefa Tylše hospodařil poslední tradiční hospodář kraje pod Sněžkou Friedrich Kneifel. Proto Haisovi hledali jiný vhodný dům na odlehlých místech Krkonoš. V roce 1994 v rozhlasu náhodou slyšeli o privatizaci pražské firmy EXICO a tak se přihlásili do výběru na koupi jejich podnikové chalupy na Braunových loukách. Dům stojí nedaleko Janových bud na dohled od dědova hospodářství, navíc v malebně zastrčeném koutě pod Červeným vrchem. Nejprve chalupu zbavili nevhodných stavebních úprav a restaurovali původní dřevěné části. Čtyři roky bydleli na staveništi, ale pak konečně ve vlastní vzorné opravené chalupě. Od léta 2003 do horského domu přijíždějí i hosté (www.boudahais.cz). Přestože Renáta znala život na samotě, zažila i těžké chvíle, když sama s malým Honzou řešila každodenní starosti kolem horského domu. Petr v létě jezdil jako výškový pracovník na montáže, v zimě je profesionálním záchranářem u Horské služby. Po třinácti letech v roce 2008 konečně zůstal i v létě doma, stal se horským záchranářem pro oblast od Velké Úpy až na vrchol Sněžky. Navíc je neuvolněným místostarostou města Pec pod Sněžkou. O provoz domu se nadále stará hlavně Renáta, ale dřevo připravuje Petr s Honzou, do kotle naloží ročně čtyřicet kubiků. Návštěva údolí Renátě zabere i čtyři hodiny. Očistí sněžný skútr od sněhu, zapráhne kovové saně, naloží prádlo, obaly a odpad, náklad zakryje plachtou, ustrojí se pro jízdu studenou krajinou. Ve Velké Úpě vše přeloží do auta, v garáži se převlékne do města a pokračuje podle plánu. Před cestou zpět zhodnotí kvalitu sněhu na trase a podle toho část přivážených zásob odloží v garáži pro další jízdu skútre. I díky zkušenosti předchozích generací se na samotě Renáta naučila žít, a když v mezisezóně potřebuje vidět lidi, umí si za nimi dojet. Její rodiče Hilda a Josef Tylšovi si pro stáří opravili v Horním Maršově domek, ale nakonec se do údolí neodstěhovali. Hilda zemřela na Janových boudách v chalupě svých předků minulou zimu, v maršovském domku nikdy nepřespala.

Sosnovi na Valšovkách

David Sosna do Pece nastoupil na umístěnku jako strážce národního parku. Na Valšovky poprvé vyjel na motorce v podzimním večeru 1981 a když viděl roztroušené chalupy, dosud neporušené lesy orámované monumentálním horizontem Světlé hory, připadal si jako v pohádce. Už za rok s manželkou Věrou koupili nejvýše položenou chalupu a odstěhovali se do více než tisícimetrové polohy. Tehdy v okolí na samotách ještě žily čtyři sousedky, na Hlušinách Marie Hampelová a Miroslava

Vacková, na dolních Valšovkách Hedwiga Matoušková a v Javořím dole Emma Haringová. Dnes tu jsou Sosnovi sami, i když ne tak docela. Mladší dcera Rozarka se narodila už na Valšovkách. Nedostala se často do údolí, protože rodina chovala krávy a v nabyté svobodě po roce 1989 otevřela známou horskou farmou se skvělými jogurty, medvědíím mlékem a koláči. První a druhou třídu ji učila maminka doma a jednou přiznala, že závidí dětem z paneláků. Do školy chodila s vysilačkou na krku, aby se před nástupem do autobusu ozvala domů. Když si odsloužila několik let obsluhování hostů, zmizela do světa a po návratu se s manželem Vládou a dětmi zabydlela na panelovém sídlišti Zelená louka v Trutnově. Asi až tady si uvědomila, kam patří. Od kolemjdoucích se David dozvěděl, že chalupa v jejich nejbližším sousedství je na prodej. Tak ji rodina koupila a Rozarka se na Valšovky po letech vrátila. Část hospodářství od Sosnů převzal Vladimír, sice už nenabízí hostům pochoutky z mléka, ale i díky třem dětem je tu živo. Na rozdíl od své mámy, děti jezdí do školy autem nebo na skútru a mají u sebe mobilní telefon. A Rozalie si na Valšovkách otevřela internetový obchod s galanterií (www.rozaliems.cz).

Hynek Spurný v Modrém dole

Poprvé přijel do Krkonoš před šedesáti lety jako pražské dítě spolu s bratrem na korbě nákladáku Tatra 111. Uchvátil ho divoký potok, rozkvetlá louka a horský les. Obdiv k přírodě drží Hynka Spurného dodnes. Když odjíždí z Krkonoš, tak často do jiných hor, kterých ve světě poznal mnoho. V roce 1981 se s manželkou Janou a dvouletým synem Matějem přistěhovali pod Liščí horu na Zadní Reněrovky. O tři roky později se usadili v Modrém dole, kde je Hynek dodnes jediným trvalým obyvatelem. Matěj odtud navštěvoval školu v Peci, v zimě jezdil na lyžích, cestou se k němu připojila Verunka Sedliská z boudy Miliře. Zpátky je za skútre vytahl Hynek nebo Karel Sedliský. Po třetí třídě se museli rozhodnout, co dál s nadaným synem. Jana Spurná se tehdy vrátila do Prahy, aby Matěj mohl navštěvovat jazykové školy. Domů do Modrého dolu se vraceli o víkendech a prázdninách. Dnes Matěj učí na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze a ve známost vstoupil projektem Zmizelé Sudety realizovaným s kolegy ve sdružení Antikomplex. V roce 1990 Spurní konečně mohli koupit v Modrém dole vlastní chalupu, kterou restaurátorským způsobem opravili včetně původního vybavení a dřevěného vodovodu. Jejich krásný dům Na výsluní je chráněnou kulturní památkou přístupnou ubytovaným i procházejícím hostům. Zkušený horal Hynek po více než třiceti letech života na samotě říká, že jeho jediným soupeřem je počasí. Jinak žije jako každý jiný, a třeba doktor sem z Pece s Horskou službou přijede do patnácti minut. Několik lidí v Modrém dole zkoušelo trvale bydlet, všichni to po čase vzdali. Podle Hynka Čechům nechybí fyzická síla, ale nemají pro stálý život v horách nátlak.

Vlastik žije sám v celé vesnici

Nejopuštěnějším obyvatelem Krkonoš je nejspíš Vlastik Kadeřábek. Před dvaceti lety se rozhodl pro osamělý život v zaniklé obci Sklenářovice na svazích Rýchor. V červenci 2001 nám ukázal fotografii, jak jeho obydlené místo kdysi vypadalo. Před vysídlením vesnice v srpnu 1946 tu žilo přes dvě stovky lidí. Po jejich odchodu zaniklo všech dvačtyřicet domů. Na malé farmě si Vlastik většinu živobytí vypěstuje na záhonech, chová kozy a slepice. Jeho největší konkurenti jeleni se opakovaně snaží překonat plot a občas mu sežerou část úrody a hlavně seno pro zvířata. Z fotovoltaických panelů a malinké vodní elektrárny získává 2,5 kWh elektřiny potřebné k dobití telefonu, notebooku nebo zapnutí ručních strojů. Se světem komunikuje především prostřednictvím facebooku. Když večer vyjde před boudu, má kolem sebe úplně ticho a nad hlavou tisíce hvězd.

Lesovna za fořta Josefa Knaute ve Velké Úpě roku 1906.

LESNÍCI A HÁJOVNY

Profese lesníka je jediným oborem prováděným v Krkonoších bez přerušení od poloviny 16. století až dosud. O les, a přízněji, že dlouhá staletí především o těžbu dřeva, se lesník staral nehlédě na majitele půdy, státní útvar či politický systém. Vedle feudálních majitelů panství jsou lesmistři nejstaršími jmenovitě známými obyvateli hor. V době historicky největší těžby dřeva v údolí Úpy byl čtyřicet let královským lesmistrem Kašpar Nuss se sídlem v Horním Starém Městě u Trutnova. Zemřel roku 1606 a jeho funkci na úrovni dnešního ředitele lesního hospodářství převzal Kryštof Najdek. Blíže k horám v Maršově úřadoval do roku 1609 Marek Hübner v císařském domě zvaném collhaus. Dnešní mluvou vedoucí územního pracoviště neboli polesný řídil společně s Nussem těžbu i plavení dřeva a s jejich tichým souhlasem dřevaři kolonizovali vykloučená myta na císařské půdě. I když se později osídlené luční enklávy ještě zvětšovaly, Kašpar Nuss a Marek Hübner se přičinili za podobu východních Krkonoš. Postavení hajného odpovídal císařský forstknecht neboli fořtův pomocník. První známý David Kirchschlager žil roku 1644 nejspíš v odlehle Malé Úpě a předznamenal osud opuštěných krkonošských lesníků v dalších stoletích.

Za Schaffgotschů a pak Aichelburgů v 19. století vznikly v kraji pod Sněžkou nové lesovny neboli fořtovny. Dodnes stojí nedaleko kostela v Malé i ve Velké Úpě, v Peci na Velké Pláni nad hotelem Horizont, v Janských Lázních na okraji osady Černá Hora. Ve všech dosud žijí lesníci. Jen lesovna Latovo údolí stála sama na břehu Malé Úpy, dnes je na jejím místě pension Myslivna. Ve fořtovně bydlel polesný a kromě bytu a nezbytného chléva pro dvě krávy měl kancelář a v podkroví inspekční pokoj pro úřední návštěvy. Na střeších lesoven a několika hájenek se proto koncem 19. století objevil zcela nový architektonický prvek přední sedlový vikýř. Inspiroval chalupníky k prosvětlení podkroví a zřízení pokojů pro letní hosty. Hajný za Aichelburgů na rozdíl od fořta bydlel ve své chalupě, za což dostával náhrady ve formě deputátu od palivového dřeva po bečku piva. Hraběnka Aloisie Czernin-Morzinová koupila na Silvestra 1882 panství Maršov a zavedla efektivnější správu lesa. Rozhodla, že hajný musí bydlet ve svěřeném lese byt i na odlehlejší místě jako třeba na Vasově louce ve Lvím dole. Od hospodářů vykoupila desítku chalup i s loukami a přestavbou vznikly služební hájovny. První Hegerhaus v kraji pod Sněžkou hraběnka získala za 1400 zlatých od rodiny Gleissnerů roku 1883 v polesí Velká Úpa na samotě Fucknerova paseka. Hajný Nikodemus Kupský tu bydlel i s rodinou původních majitelů a měl jistě vliv na malého Wendeli-

Hájovna za Nikodemuse Kupského na Fucknerově pasece roku 1907.

na Gleissnera. Ten se kolem roku 1905 stal pomocným hajným v hájovně na Úpské samotě a později se vrátil jako panský hajný do rodné hájenky Fucknerova paseka. Život mu změnila až válka, přišel o oba syny a v srpnu 1946 musel svůj revír pod Světlou horou opustit. V padesátých letech hájovnu Fucknerova paseka obývala rodina polesného Františka Kolína. Tehdy sem ještě nevedla sjízdná cesta a v okolí na Valšovkách, Hlušinách a v Javořím dole žily jen čtyři rodiny starousedlých dřevařů. Polesný Kolín miloval myslivost, v zimě krmil desítky kusů jelení zvěře, kvůli které prý nakonec přišel o místo. Od ředitele lesního závodu dostal povolení k lovu „personálního“, tedy slabého jelena. Jenže on se neudržel a na Světlé hoře skolil kapitální kus s rekordním parožím. Kvůli vášnivě povaze polesného se do hájovny v roce 1957 nastěhoval lesník Josef Kraus s manželkou Gertrudou a dcerou Martou. Je zajímavé, že později oba poslední hajní z této hájenky pracovali pro Správu KR-NAP, František Kolín jako jeden z prvních strážců a Josef Kraus tu měl ustájené dva huculy, se kterými přibližoval vybavení pro turistické cesty do nepřístupných míst. Také byl první správce v přeživovací obůrce, která v létě 1980 hájovnu s loukou a kusem lesa uzavřela za vysoký plot. Minulou zimu tady lesník Michal Novák krmil přes čtyřicet jelenů. Michal je synem bývalého fořta z polesí Pec Františka Nováka, s rodinou žije dole v údolí a do obory s hájovnou v zimě denně dochází.

Dvě chalupy s loukou na Krausových boudách vysoko nad Maršovem panství získalo za 4200 zlatých v roce 1887. Obě stavení prošla zásadní přestavbou. Stejně jako do ostatních lesoven a hájenek sem vedl z Temného Dolu telefon, dráty jsou vidět na titulní fotografii. U Krausových bud byla hranice mezi polesím Velká Úpa a Černá hora. Po hajném Johannu Tippeltovi původem z Pece do hájovny vpravo přišel roku 1904 Anton Hermann z Malé Úpy. O dvanáct let mladší manželka Adelheid přijala, jako každá žena tehdejšího lesníka, odloučený život a na samotě vychovala šest dětí. Druhý nejmladší syn Rudolf převzal po otci revír i hájovnu na Krausovkách. Nejnákladnější bylo zřízení hájovny pro revír Obří důl. Roku 1890 Aloisie Czernin-Morzinová odkoupila tři chalupy v Růžovém dole za 7000 zlatých. V první před zbořením nechala dožít původní majitele Johanna a Katharinu Bönschovy, druhou zbořila hned a z prostřední chalupy vznikla hájenka. Hajného Stefana Dixe ze starého rodu z Obřího dolu známe jako autora kroniky Pece. Zsvěceně popsal i dobu před svým narozením v září 1867. Po něm do hájovny přišel Ernst Dix, jehož syn Hubert byl posledním panským hajným na Šimových boudách v Malé Úpě. Ernst roku

Hájovna za Franze Brauna na Šimových chalupách roku 1907.

Lesovna za fořta Karla Nostitze v Černém Dole roku 1929.

1924 opustil hájovnu i povolání lesníka a s manželkou Emilií představili sousední chalupu na pension Lovu zdar, dnešní hotel bouda Máma. Jeho následníka v revíru Josefa Sagassera přímo před hájenkou v červnu 1946 zavraždili dva „neznámí“ muži. V novinách incident vysvětlili ve stylu praktik státní bezpečnosti. Prý v batohu našli výbušninu, se kterou chystal atentát na ministra kultury Zdenka Nejedlého při jeho návštěvě Krkonoš. Podle zápisu kronikáře Josefa Šourka, tehdy Sagassera souseďa, policejní verzi nikdo neuvěřil. Do hájovny v Růžovém dole přišel v říjnu 1945 první a také poslední český hajný Jan Zelenka. V odlehlém místě vydržel s manželkou Annou do října 1955, po něm tu žil s početnou rodinou lesní dělník a také pytlák Čestmír Kozák. Dnes kolem vede zajímavý trail na Růžohorky (též VV 32/2009). Další hajný Libor Jaroš už měl hájovnu v dvoupodlažním dřevěném domě u cesty do Obřího dolu. Jeho syn Milan byl našim spolužákem a jako jiné děti ze samot využíval privilegium dvojích učedníků. Jedny nechával ve školní lavici a druhé doma, aby v brašně nosil jen lehké sešity. Hajného Jaroše vystřídal Martin Culek a opatroval hájovnu i lesy Obřího dolu. Po rekonstrukci na podzim 2005 sem přišli dva mladí lesníci, jenže nájemné a náklady na energie je odtud vyhnaly. Nejen v Obřím dole princip tržního nájmu ke škodě revírů i místní komunity hajné odrazuje, takže mnozí dnes do lesa dojíždějí z města jako do běžného zaměstnání. To by se paní hraběnka nelíbilo, ale ona mohla o hospodaření rozhodovat sama bez odpovědnosti ke státním úředníkům. Po mnoha letech v Obřím dole nebydlí hajný.

Mladý absolvent hájenské školy Ladislav Halouzka nastoupil v červenci 1948 jako pomocný hajný na polesí Špindlerův Mlýn. Nastěhoval se do hájovny k Oldřichu Janouškovi ve vylištěném Volském Dole. Službu začal první den napínavým transportem paní Janouškové do porodnice. Potom bydlel v hájovně na Jeleních Boudách, na polesí u kostela v centru Špindlerova Mlýna, až se v květnu 1952 ocitl sám v nejvýše položené chalupě osady Stará Hora v Temném Dole. Spolu s ním tu ve třech chalupách z dvanácti žili ještě dva dřevaři Richard Bönsch a Emanuel Brunecker. První roky po válce noví správci krkonošských lesů drželi stejnou strukturu polesí, jako za Czernin-Morzinů. Hájovny obsadili mladí hajníci bez rodin, na samotách však byli ještě opuštěnější, než jejich předchůdci, protože v nejbližším okolí už nikdo nebydlel. Do deseti let vzdálenější hájenky třeba na Šimových chalupách, Niklově Vrchu či Krausových boudách zůstaly prázdné. Lesníci po založení rodiny většinou na nátlak manželek odešli. Nedostatek personálu přiměl vedení lesní správy jmenovat starousedlé dřevaře hajnými. Ti byli

na život v horách zvyklí, do Javořího dolu se nastěhoval Arnošt Kneifel, na Fucknerovu paseku Josef Kraus, místo Ladislava Halouzky přišel na Starou Horu Stefan Braun. Na samotě zůstal do posledního dne služby, hajným se stal i jeden ze tří synů. Nejspíš podobné prostředí spojilo Huberta Brauna s Martou Krausovou z hájovny Fucknerova paseka. Odlehlá hájovna na Staré Hoře zůstala v Krkonoších vzácně obydlená dodnes. Lesník Petr Vávra tu s rodinou vydržel, dokud děti nešly do školy. Pak se odstěhovali do hájovny u vojenského bunkru v Dolních Lysečínách, kde jsou sice také sami, ale u celoročně sjezdové silnice. Hájovnu na Staré Hoře od Správy KRNP koupil místní kluk Michal Ševc a vzal si vnučku lesníka ve výslužbě Jana Mánka ze sousední chalupy. Už tu vyrůstá další generace dětí zvyklých na život v horách. Jsou na kopci dobře zaobydlení, a když jednou odejdou bydlet do údolí, kouzlo Staré Hory s výhledem na protější Světlou horu si ponesou celý život.

Privatizace fořtovny v Černém Dole se vydařila. Chráněná památka je posledním domem v obci, stojí osamocená u cesty vedoucí na Hrnčířské boudy a hřebeny. Morzinové lesovnu Černý Důl na vrchlabském panství založili po roce 1841 jako důstojné sídlo lesní správy na místě starého dřevěného domu. Na kamenné přizemí se služebnou a chlévy později přibýlo patro s bytem polesného a hostinskými pokoji. Prvním fořtem po válce byl pan Rejhon a potom dlouhé roky do února 1993 Václav Vydra. Proto se zachoval původní interiér včetně několika kachlových kamen s překvapivě moderním dekorem. Hajný Tomáš Škrabánek s manželkou Lenkou sem přišli v říjnu 1993. V lesovně se jim narodily dvě děti a po třinácti letech při reorganizaci lesního hospodářství Správy KRNP opotřebovaný dům koupili. Jejich nejbližším sousedem zůstal hajný ve výslužbě Josef Nechanický. Aby tu mohli žít, v opraveném domě zřídili horský pension Myslivna pro rodiny s malými dětmi. Byt polesného si ponechali, ostatní prostory po dohodě s památkáři upravili pro hosty. Místo chléva je bazén pro plavání nemluvnat. Pension vede paní Lenka, Tomáš si našel zaměstnání mimo dům, děti jezdí do školy v obci a ve Vrchlabí. První zimu nevěřili, že vydrží, dnes obec cestu v zimě protahuje, autem vyjedou téměř vždy. I proto zůstalo další zastrčené místo v Krkonoších trvale obydlené.

Informace o hájovnách, lesovnách a lesním personálu východních Krkonoš sbíráme společně s lesním odborníkem Milanem Vichem, který pracuje v informačním centru Správy KRNP v Peci pod Sněžkou. Potěší nás každá fotografie a informace, kterou Milan osobitým způsobem zaznamená.

*Hraběnku Aloisii Czernin-Morzinovou
připomíná Luisina vyhlídka na Liščí hoře.*

OKOLO LIŠČÍ HORY

Zavedeme vás na náš oblíbený letní okruh po neznačených stezkách zapomenutými místy, kterými před mnoha lety procházeli místní horalé tak běžně, jako my dnes chodíme po hlavní ulici v horském městě Pec pod Sněžkou. Navazujeme na popis neznačených pěšin - trailů před pěti lety (VV 32/2009), které se líbily především milovníkům krkonošské přírody, i těm, kteří mají prochozené známé turistické trasy. Nezapomeňte si s sebou vzít podrobnou mapu.

Zeleným dolem k Bufetu Na rozcestí

Větrná smršť v červnu 2011 vyvrátila v Zeleném dole lesní porosty na stejném místě, jako mnohem větší kalamita v říjnu 1930. Stráž mezi luční enklávou Chaloupky a Pecí vypadala po pár minutách jako na osmdesát let starých dobových fotografiích. Několikahektarovou holinu lesníci brzy vyčistili a založili nový les. Vývraty zničily také půl kilometru tradičního chodníku, další pěšiny a vybavení vycházkové trasy Okolo Pece. Dva metry širokou cestu pro svážení dřeva na saních rohačkách kopírující Zelený potok nechala postavit hraběnka Aloisie Czernin-Morzinová v letech 1887 až 1889 za 2458 rakouských korun. Letošní oprava přijde Krkonošský národní park skoro na dva miliony korun. Správa KRNAP zároveň opraví poničené vycházkové trasy a patnáctimetrový most již tolikrát poškozený velkou vodou. Do Zeleného dolu odbočíme v Pecí u parkoviště Zelený Potok, s opatrností tudy projdeme i před opravou cesty. Za vodopádem Liščího potoka se starý chodník spojuje se sjízdou červeně značenou cestou od Velké Pláně a Chaloupek. K Jelením loukám je

to ještě půl kilometru. Romana a Vratislav Říhovi jsou tady s dětmi jedinými stálými obyvateli, nejbližší sousedy mají na Richterových boudách, Severce a Chaloupkách (též VV 33/2010). Kdyby neprovozovali oblíbený horský hostinec Jelení louky, byli by nejzapadlejší rodinou v Pecí. Takhle sem v létě chodí na vycházky i rodiče s kočárky a po většinu roku je u nich živo. Ještě před pětadvaceti lety z Jeleních luk vedla přímá turistická stezka k Bufetu. Prostřední část uzavřené cesty v první zóně národního parku pohltilo rašeliniště a vrchní zarostla kosodřevinou. Přesto s námi k tomuto cíli projdete. Vydáme se po mostku přes potok k opuštěné druhé boudě Jeleních luk. Pěšina vede do rohu luční enklávy s hezkým výhledem zpět. Stoupá lesem až k Severce, Liščí potok znovu překročíme i bez dávno spadlého mostu. Na luční enklávu Severka ani nevstoupíme, krajem lesa stoupá pěšina k zeleně značenému chodníku, který nás dovede až k Bufetu Na rozcestí. Cestou starým řídkým lesem jsou směrem ke Sněžce a Studniční hoře netradiční výhledy. Nejhezčím místem je ploché dno ledovcového karu Liščí jáma s prastarým smrkovým porostem. Horní část tříkilometrového stoupání k Bufetu už vede kosodřevinou nad horní hranici lesa.

Přes Luisinu výšinu

Mezi Rennerovými boudami a vrchní částí Pece býval čilý ruch především kvůli příbuzenským vztahům zdejších boudařů. Na Zahrádky, Lesní, Liščí a Hrnčířské boudy se z „Vrchlabských hor“ přiznaly rody Adolf, Bradler, Kraus, Renner i Zinnecker, stěhování úpských jmen na druhou stranu nebylo tak časté. Horalé nechodili přes vrchol Liščí hory po dnešní červeně značené cestě, ale pěšinami po úbočí. Například Karl Renner narozený 5. září 1878 na Zadních Rennerovkách hospodařil od listopadu 1910 na Lesní boudě. Jeho manželka Anna pocházela z Pece a i ona prošla mnohokrát pěšinou přes Luisinu výšinu. Vydejme se po jejich stopách. Půl kilometru za Bufetem Na rozcestí směrem k Liščí hoře odbočuje doprava zimní tyčovaná cesta ke Dvorské boudě. Na ní zahneme, ale již po deseti metrech u druhé tyče odbočíme doleva na vyšlapanou pěšinku. Povede nás krásnými místy až k Lesní boudě. Ještě před třiceti lety byla žlutě značenou turistickou cestou, několik starých značek cestou uvidíme. I v současných mapách je označená jako Horní Vodovodní cesta, protože tudy vedli vodu pro velkou Liščí boudu a další podniky na druhé straně Liščí hory. Brzy mineme tři zpuštělé vodní zámky, které pomáhaly zachycenou vodu tlačít do potrubí. Na malém suťovém poli chodník mění směr. Ze země tu ční ocelová trubka. Upozorní nás na vyšlapanou odbočku k Luisině výšině s krásnou vyhlídkou do kraje. Tam poznáme nejzajímavější místo celého okruhu, starý kamenný trůn. O době vzniku není pochyb, v opěradle vytesaný nápis LUISEN HÖHE a leptopočet 1892 připomíná tehdejší 6. květen, kdy bylo majitelce vrchlabského a maršovského panství zabírajících dvě třetiny české strany Krkonoš Aloisii Czernin-Morzinové právě šedesát let. Můžeme se jen domnívat, zda hraběnka na výšinu s výhledem na její dominium také zavítala. Viděla odtud i část Dolního Dvora Luisino údolí, které již tehdy neslo její jméno. Vrátime se padesát metrů na Vodovodní cestu a po dalším půl kilometru pohodlné chůze starým horským lesem odbočíme doprava k Lesní boudě. Rovně bychom došli k hlavnímu vodojemu nad zaniklou Liščí boudou. Jen chvíli půjdeme po žlutě značené cestě, než uhneme doleva na spodní část Obrázkové cesty. Dřív jsme tu chodili vysokým lesem, ale žádné svaté či jiné obrázky na stromech nepamatujeme. Pěšina nás dovede k ekofarmě Lesní bouda, jejíž kuchyně stojí určitě za poznání.

Vlčí jámou k Čertovu mlýnu

Do Pece se nevrátíme přímo, ale opět po zajímavé cestě. Sedm set metrů půjdeme po žlutě značené zpevněné zásobovací cestě pojmenované podle polesného Hugo Vorreitha, který přišel ve třicátých letech v roce 1883 do lesovny na Velké Pláni do služby k hraběnce Aloisii. V ostré zatáčce odbočíme doleva na značenou vycházkovou trasu Vlčí jáma. Původní lesní chodník byl před stoletím nejužívanější spojnici mezi osadami Zahrádka a Hnědý Vrch. V roce 1900 na obou místech trvale žilo 158 lidí. Dlouho opuštěnou a bahnitou cestu bez mostů přes dravé potoky v krásném ledovcovém karu oživila v červenci 2002 nová vycházková trasa. Na opravený chodník občas zavítají hosté i místní, kterých na Zahrádkách a Hnědém Vrchu dnes trvale žije osmnáct. K ledovcovému karu Vlčí jáma patří dvě nejhezčí lesní samoty v Peci. Nahoře nad hranou je původně letní bouda hospodářů Ettrichů ze Zahrádek Věncovka a dole Čertův mlýn. Na chalupu se zajímavou historií nás upozorní čtyřjazyčný informační panel. V roce 1772 v ní hospodařil Hans Georg Bönsch původem z boudy Purkyně na Zahrádkách a říkalo se jí podle starého jména Vlčí jámy Braunkesselbaude, tedy bouda v Braunově jámě. Ovšem nedaleký potok se již tehdy jmenoval Vlčí. V chalupě se v lednu 1866 narodil Augustin Bradler, podle jména pocházel ze starého rodu z vrchlabského panství. Po převzetí hospodářství se jen s necelým hektarem louky snažili se ženou Brigittou rozenou Dixovou uživit svých šest dětí. Na přelomu století se v Krkonoších čile rozvíjel obchod s horskými sýry a export potřeboval obaly. Tehdejší materiály nenabízely mnoho možností, tak si Augustin otevřel živnost s výrobou dřevěných krabiček na sýry. Z Vlčí jámy k domu vyhloubenou rýhou přivedl vodu. Po naplnění malého rybníčku pouštěl proud žlabem do chalupy svrchu na čtyřicet lopatek mlýnského kola o průměru dva a půl metru. Transmise přenášela točivou sílu mlýnského kola na jeden svisle kmitající pilový list. Vše bylo provedené pouze ze dřeva tradičními postupy sekerníků. Větší část díla včetně ozubené transmise se v chalupě zachovala dodnes. Plná nádrž vody přý vydala energii na dvě hodiny provozu pily. Augustin Bradler rozřezal klády na tenká prkénka, ze kterých skládal lehké krabičky ve formátu těchto rozevřených novin. Z vydělaných peněz přestavěl starou chalupu, v podkroví zřídil pokoje pro hosty. V srpnu 1946 odjel osmdesátiletý Augustin Bradler s manželkou a dvěma dcerami transportem do ruské okupační zóny poraženého Německa. Zkonfiskovaný dům získaly jako stovky jiných státní lesy. O prostorné stavení na samotě nebyl zájem, na krátkou dobu si je v létě 1947 pronajal automobilový závodník z Prahy Zdeněk Pohl. Až teprve v roce 1967 zpustlou chalupu od státních lesů koupil a zachránil později náš oblíbený profesor na lesnické škole v Trutnově Jindřich Vojtěchovský. Jeho rodina ji užívá dodnes, proto je nebudeme rušit. Vycházková trasa nás provede přes sjezdovku Hnědý Vrch ke kapli svatě Barbory s nedokončenou renovací a po zbytku ledovcové morény projdeme do výchozího místa v osadě Zelený Potok.

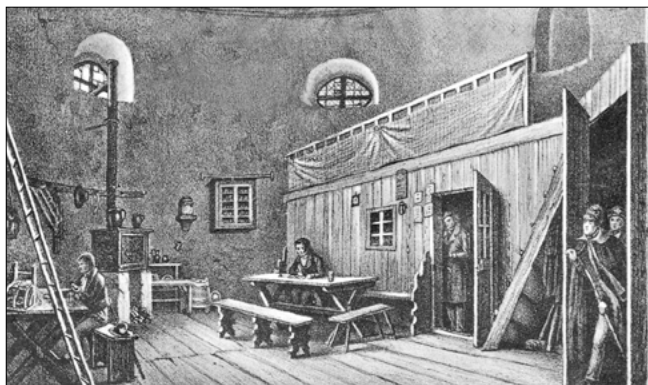
HERMANNOVY CESTY

Jestli pěšina kolem Luisiny výšiny spojuje přes hory Pec pod Sněžkou se Strážným a Špindlerovým Mlýnem, cesta pojmenovaná podle Luisina manžela Hermanna propojuje odlehlá místa Velké Úpy a Horního Maršova. Aloisie Morzinová se narodila roku 1832 v Morzinském paláci v dnešní Nerudově ulici v Praze jako sedmá a také poslední generace Morzinů z Krkonoš. Její rod přišel do Vrchlabí po třicetileté válce z Rakouska a v mužské linii vymřel roku 1882. Proto po sňatku

Podle Hermanna Czernina z Chudenitz se jmenuje cesta na Světlé hoře.

s Hermannem Czerninem, představitelem prastaré české šlechty, požádala císaře o připojení rodového jména Morzin ke jménu Czernin. Císař Franz Josef I. výjimku oficiálně udělil až jejich synovi Rudolfovi po smrti hraběnky v červenci 1907. To ovšem nebránilo Aloisii užívat obě rodová jména stejně jako se podepisovat dívčím jménem, tedy Luisa Czernin-Morzin. Hermann jako druhorozený syn nezdědil rozsáhlé majetky Czerninů v Čechách, proto pro něho sňatek s bohatou a krásnou Luisou bylo terno. Ovšem hlavní slovo v hospodářských věcech zůstalo paní hraběnce. Jejich zde přetištěné portréty vznikly ještě před svatbou v Praze v listopadu 1853. Hermannovo jméno v Krkonoších nese jediná cesta, navíc dnes jiná, než v době jejího vzniku. S vypůjčeným klíčem od lesního hrádku Aichelburg v infocentru Veselý výlet v Peci pod Sněžkou, projdete po vycházkové trase Aichelburg z Velké Úpy přes Hlušiny, Valšovky na Velké Tippeltovy boudy. Odtud vede nejzachovalejší část původní Hermannovy cesty kolem lesního hrádku Aichelburg do Temného Dolu. Cesta pro svážení dřeva a také lovecké vycházky vznikla v letech 1886 až 1894 jako nejdražší lesní stavba té doby a končila až u Hubertovy vyhlídky na Černohorském rašeliníšti. Nenechte se zmást označením v současných mapách. Czerninovo křestní jméno se nejspíš neznačilo sice uchovalo v turistických mapách i v době komunismu. Ovšem kvůli tehdy špatnému stavu původní cesty se posunulo o stovky metrů výš k jiné cestě, postavené až po roce 1905 mezi Velkými Tippeltovy boudami a Honzovým Potokem přes Hlaholku. Dochovaná část dnes označené Hermannovy cesty na prudkém úbočí Světlé hory je nejzajímavějším cestářským dílem východních Krkonoš. Aby vznikl dva metry široký saněmi se dřevem průjezdný chodník, museli cestáři založit až dvojnásobně široký kamenný základ. Po zeleně značené Hermannově cestě se můžete vrátit zpět do Pece pod Sněžkou.

První obyvatelé Sněžky bydleli v kapli, jak ukazuje grafika z roku 1840.

NEJNAVŠTĚVOVANĚJŠÍ SAMOTA

Na vrcholu Sněžky nepoznáte, že je místo po většinu roku opuštěné, protože sem nejspíš dorazíte s dalšími návštěvníky. Přelidněný vrchol jsme zažili v krásný den 29. října 2011, kdy se na Sněžce v jednom okamžiku pohybovala snad tisícovka turistů z české a především polské strany hory. Při stavebních pracích na vrcholu jsme naopak zažili chvíle, kdy v listopadu zůstala Sněžka celé dny bez lidí. Stejně opuštěným dojmem působí ráno a večer, tedy alespoň venku. Na Sněžce trvale žijí tři skupiny obyvatel, ale žádný z nich stále. Uplatňují štafetové pobyty, při kterých si lidé předávají pracoviště i ložnice. Ze třech objektů nevycházejí často ven, jen když lanovkář měří sílu větru ručním ombrometrem, meteorolog jde na horní terasu zkontrolovat přístroje a provozovatel České poštovny uklízí venkovní terasu. Kontrast mezi Sněžkou plnou turistů a horou bez lidí umocňuje vedle sezónního a denního rytmu především drsné počasí. Kolem kaple svatého Vavřince, kde jindy na Silvestrovskou půlnoc čekají desítky návštěvníků, jsme poslední den roku 2006 potupně leželi po čtyřech. Vichřice nám nedovolila se zvednout a byli jsme moc rádi, že nám Petr Skrbek starší otevřel dveře původní poštovny.

Boudaři

První obyvatel vrcholu Sněžky Siebenhaar provozoval od roku 1816 útulnu s hostincem v osvěcené kapli svatého Vavřince. V kruhové místnosti měl šenk, palandy pro deset hostů zakrývaly jen látkové závěsy. V dřevěné kóji ležal boudař. Lepší podmínky našel personál až v první Pruské boudě z roku 1850. Pruskou a Českou boudu s restauracemi a ubytováním až pro tři stovky nocležníků provozovali sedmdesát let tři generace „Koppenwürt“ Pohlů. S nimi tu vždy od května do září žilo nejméně padesát zaměstnanců (těž VV 26/2006). Protože pokoje patřily hostům, spali v komůrkách, i majiteli musela stačit malá místnost v Pruské boudě. Zakladatel firmy Friedrich Pohl v srpnu 1886 na vrcholu Sněžky zemřel. Jeho vnuk Heinrich Pohl převzal po úspěšném otci Emilovi obě boudy v květnu 1922. Od narození měl poškozený kyčelní kloub, proto vždy začátkem května vyjel povozem ke Slezskému domu a Jubilejní cestou vystoupal na vrchol. Tady s manželkou zůstal až do konce sezony. Jejich děti Hans a Christa chodily v Karpaczi do školy a rodiče na Sněžce navštěvovaly především o prázdninách. Hans Pohl se na vrchol jako otec, děda a praděda už nestěhoval. Od roku 1960, kdy směl z nového domova v Erfurtu poprvé přijet do Krkonoš, jednou ročně po padesát let s manželkou Ingrid sem vystoupal. Naposledy na vr-

chol vyjel z Pece lanovkou 25. května 2009. Loni v květnu nám při prohlídce rozestavěné dolní stanice slíbil, že hned po spuštění kabinové lanovky přijede. Sedm týdnů nato poslední Pohl ze Sněžky zemřel. Dnes na vrcholu hosté ubytování nenajdou, v Polské boudě a České poštovně přespávají jen pracovníci obou služeb.

Meteorologové

Provozovatel útulny v kapličce začal z popudu Slezské kulturní společnosti zaznamenávat počasí na Sněžce už roku 1824. Od léta 1850 záznamy pokračovaly v nové Pruské boudě, od roku 1880 je už prováděl kvalifikovaný meteorolog. Zázemí pro měření i bydlení se výrazně zlepšilo otevřením meteorologické stanice roku 1900. Vedoucí Královské pruské meteorologické observatoře Ludwig Schwarzwald bydlel s rodinou od září 1901 dvaatřicet let v horním patře dvoupodlažního půldomku přilepeného k vysoké věži. Přítomnost trvalých obyvatel tehdy připomínaly především peřiny větrané venku na plotě. Nejméně jedna dcera z celkem sedmi dětí se Schwarzwaldům narodila přímo na vrcholu a je jediným potvrzeným rodákem ze Sněžky. Nová Polská bouda z roku 1976 patří Institutu meteorologie a vodního hospodářství, restauraci provozují nájemci, kteří tu přespávají v zimě, kdežto v létě desetičlenný personál večer odjíždí do Karpacze. Meteorologové pracují v devítidenních turnusech a nepřetržitý záznam počasí zajišťují vždy alespoň tři pracovníci. Ani nejdéle sloužící Jurek Plich během pětatřicetiletého působení na Sněžce nezažil tak pernou chvíli, jako jeho dva kolegové z 15. na 16. března 2009. Za dva měsíce se na všech objektech Sněžky utvořila několikametrová námraza, jakou tu nikdo po roce 1945 nepamatoval. Kaple se změnila ve velkou kouli, nová poštovna v ledový hranol s jediným vysekaným otvorem a všechny tři disky Polské boudy ztěžkly k západu čnějícími několikametrovými ledovými prapory. Z konstrukce boudy se ozývaly divné zvuky, proto evakovali pracovníci restaurace. Přístroje obsluhovali jen dva meteorologové a poznali, že stanice je ohrožená. Volali vedoucímu Piotru Krzaczowskemu do Karpacze a ten je vyzval k opuštění boudy. Zavolał Petrovi Skrbkovi mladšímu do Pece a ten zpět lanovkářům do služebny. Když jim lanovkář Roman Střelec ve vichřici a mlze otevíral dveře horní stanice, byli meteorologové psychicky velmi unavení. Po pár hodinách se horní disk Polské boudy zcela rozlomil a bouře vtrhla dovnitř. Ani tehdy nebylo měření přerušeno.

Lanovkáři

Další štafetoví obyvatelé na vrcholu Sněžky přibývali v listopadu 1949 s otevřením horního úseku lanovky. Za třiašedesát let se v provozu vystřídal skoro tři stovky zaměstnanců, většina z nich spala na Sněžce. Někteří tu prožili mnoho měsíců, protože v horní stanici jsou dva lanovkáři vždy i přes noc. Střídají se po dvou dnech a nocích, jejich vrcholový turnus trvá čtyři týdny. Pak se vymění s kolegy z údolní nebo prostřední stanice. Od 22. února 2014 jezdí nová lanovka až na vrchol Sněžky. Stejně jako hosté v nových kabinách mají lanovkáři pohodlnější zázemí v přestavěné horní stanici. Z okna ložnice vidí to, co my na jedné ze tří webových kamer www.humlnet.cz. Ty jediné ruší intimitu výjimečného místa poté, co odejdou nebo lanovkou odjedou poslední hosté. Při jasném západu slunce se i zkušený lanovkář rád podívá z výjezdni rampy na dramaticky zbarvený horizont nad západními Krkonošemi. Takové chvíle má stejně jako jeho soused z poštovny či meteorologické stanice jen pro sebe.

www.pecpodsnezkou.cz

SE SPOLEČNOU JÍZDENKOU V KRAJI POD SNĚŽKOU

Ještě než si naplánujete aktivní program letního poznávání východních Krkonoš, seznamte se s výhodami, které jsou pro vás připravené od 31. května do 28. října 2014. Jako pobídku k delšímu pobytu, během kterého stihnete poznat nejenom novou lanovku na Sněžku, vám TourResort Černá Hora - Sněžka s partnery připravili společnou jízdenku TourPAS s řadou výhod. V květnu, červnu, září a říjnu o víkendech a svátcích, během prázdnin pak každý den jezdí mezi Peci pod Sněžkou a Janskými Lázněmi osvědčený TourBUS. Výrazným vylepšením pro držitele platného TourPASu je bezplatné a neomezené využívání turistického autobusu. Můžete tedy jezdit opakovaně v libovolném úseku v návaznosti na váš vybraný program a to i s bicyklem. Pasažeri bez společné jízdenky platí 50 korun při každém nastoupení. TourPAS si koupíte v dolní stanici lanovky Černohorský Express v Janských Lázních, Hnědý vrch v Peci, Portášky ve Velké Úpě, a letos nově v IC Veselý výlet v Peci i Temném Dole a IC Turista v Peci. Pro dospělého stojí 550 korun plus 50 korun vratné zálohy za čipovou kartu, kterou dostanete zpět v prodejních místech a v automatech u všech tří lanovek. V okamžiku zakoupení je karta aktivovaná a platí 10 dní, proto se vyplatí především při prodlouženém víkend, týdenní dovolené nebo opakované víkendové návštěvě údolí Úpy.

V TourPASu máte předplacenou obousměrnou jízdenku na tři lanovky, tedy Černohorský Express, Hnědý vrch a Portášky. Jízdy můžete kombinovat, podle trasy výletu jet třeba třikrát na Černou horu, dvakrát sjet z Hnědého vrchu a z výletu ze Sněžky se vrátit do údolí lanovkou Portášky. Také můžete zvolit variantu TourPAS+ za 850 korun pro dospělého, v které máte navíc obousměrnou jízdenku novou lanovkou na Sněžku. V tomto případě ušetříte jen tady 90 korun. TourPAS však nekoupíte v pokladně lanovky na Sněžku. V rodinných balíčcích je zachován ověřený model uplatňovaný u zimních skipasů SkiResortu ČERNÁ HORA – PEC. Děti do pěti let mají TourPAS zdarma, starší získají až poloviční slevu. Ubytování turistů v Peci pod Sněžkou s Kartou hosta získají na společnou jízdenku ještě 10% slevu navíc.

Každý TourPAS má předplacené tři jízdy na oblíbené bobové dráze v Relaxparku v Peci, tři vstupy na koupaliště v Trutnově a neomezený vstup na rozhlednu na Hnědém vrchu. Zároveň nově slouží i jako slevová karta v lanových parcích, půjčovnách koloběžek a kol, na minigolf, výstavy, do wellness, dokonce na jízdu na poníkovi. Při návštěvě ZOO Dvůr Králové je i opakované sleva 10% a jízdu safari autobusem máte zdarma. Čím více služeb v kartě využijete, tím roste její nominální hodnota až do dvojnásobku.

Propojení pěti sídel

Je jedno, kde se na okruh napojíme, s TourPASem zvládneme během jednoho dne projít a projet zajímavá a opakovaně Veselým výletem doporučená místa v pěti historických sídlech východních Krkonoš. Začneme třeba v Peci, odkud TourBUSem sjedeme do Velké Úpy. Lanovkou Portášky vyjedeme na Hoferovy boudy, a protože jezdí v každou půlhodinu, máme čas si ještě prohlédnout historické centrum s kostelem Nejsvětější Trojice a starým hřbitovem. Do Spáleného Mlýna sjedeme po vyhlídkové Pěnkavčí cestě s působivým Lvím dolem a Šimovými chalupami po pravé straně. Z nejnižší položeného místa Malé Úpy projdeme pohodlně zeleně značenou

První TourBUS propojoval Janské Lázně, Svobodu nad Úpou, Horní Maršov, Velkou Úpu a Pec už před devadesáti lety.

Emminou cestou úbočím Dlouhého hřebene do osady Stará Hora. Historický chodník s několika výhledy do hlubokého údolí Malé Úpy se jmenuje jak jinak, než po manželce Rudolfa Czernin-Morzina. Do Temného Dolu sestoupíme kolem studánky se zázračnou vodou po modře značené křížové cestě s kapličkou svatě Anny uprostřed. Na autobusové zastávce Veselý výlet nebo Horní Maršov most nasedneme do TourBUSu směřujícího do Janských Lázní. Černohorským Expresem vyjedeme na Černou horu do nejvyššího bodu dnešní pouti. Za pěkného počasí ještě vystoupáme na rozhlednu Panorama a po tradiční cestě přes Václavák sejedeme na Lučiny. Do Pece se nevrátíme přímo po asfaltové silnici, ale po zeleně značeném chodníku projdeme nad Zahrádkami k Lesní boudě. Vyrazíme směrem k Liščí hoře, ale po pár metrech odbočíme doprava na pohodlnou lesní svážnici k horní stanici lanovky Hnědý vrch. Ještě před jízdou dolů vystoupáme na nejvyšší rozhlednu v Krkonoších, odkud uvidíme větší část právě dokončeného okruhu. Celou trasu můžeme i s výjezdy lanovkami dobře projet na horském kole, jen prudkou křížovou cestu v Temném Dole objedeme přes Dolní Lysečiny do Horního Maršova. Cestou jsme mohli využít několik dobrých míst k občerstvení.

S TourPASem si vyzvedneme praktickou skládačku s přehledem zvýhodněných služeb a také s doporučením turistických a cyklistických tras navazujících na kabinkové a sedačkové lanovky i turistický autobus. Až vyčerpáte předplacené lanovky, využijte TourBUS třeba jen k návštěvě restaurace, výstavy, obchodu nebo kavárny v sousedním sídle bez problému s hledáním místa k zaparkování.

TourResort Černá Hora - Sněžka, organizuje společnost Mega Plus s.r.o., Janské Lázně č.p. 265, PSČ 542 25, tel. 499 875 152, Pec pod Sněžkou tel. 499 736 375, e-mail: megaplus@megaplus.cz, www.skiresort.cz, www.tourresort.cz.

Kabinková lanovka Černohorský expres

Jezdí každých 30 minut od 9.00 do 18.00 s výjimkou 12.30.

Lanovka Hnědý Vrch

Jezdí v každou půlhodinu od 9.00 do 17.00 s výjimkou 12.30.

Lanovka Portášky

Jezdí v každou půlhodinu od 8.00 do 18.00 s výjimkou 12.30.

Švýcarský dvůr, 1928.

NA SAMOTĚ U LESA

Stejně jako v minulosti, ani současní lázeňští hosté nepřijíždějí do Janských Lázní zdolávat horské hřebeny, ale především kvůli procedurám. K jejich programu však neodmyslitelně patří také procházky do blízkého okolí. Majitelé některých chalup na nedalekých samotách si již v 19. století uvědomili, že mohou dobře situovaným hostům nabídnout atraktivní cíl jejich vycházek i v prostých podmínkách. Naopak lidem z města připadala hospodářství horalů exotická, jako nám dnes místa se zachovanými drobnými farmami v odlehlých koutech Evropy. Z hospodářů se brzy stali majitelé výletních hostinců, kolem nichž dotvářel celkovou domáckou atmosféru pasoucí se dobytek. Lákavost jisté izolace od rušného lázeňského centra, bonus okolní přírody a částečná soběstačnost v zásobování rostlinnými i živočišnými produkty, skýtaly oproti hospodářství přece jen snadnější výdělek. A to nejen majitelům, ale také z dnešního pohledu neuvěřitelně početnému personálu. Některé cíle spojené s pohostinstvím můžeme poznat i dnes, mnohé kvůli přerušené tradici a jiné poptávce zanikly, ale ke všem vedou pohodlné výletní cesty. V početných tištěných průvodcích po lázních a okolí si mohl kdysi každý vybrat podle fyzické kondice, stavu peněženky či romantického založení.

Švýcarský dvůr

Pro elegány v polobotkách a tancechtivé dámy se po krátké cestě Promenádním lesem, protkaném sítí cestiček a odpočívadel s lavičkami, nabízel už v poslední dekádě 19. století pohostinný Švýcarský dvůr s pravidelnou hudební produkcí a tanečním parketem pod korunami stromů. Lesní koncerty lázeňského profesionálního orchestru zde mívaly stejně početnou návštěvnost, jako dnes před Kolonádou v centru města. Konaly se zde řadu let už od počátku 20. století pravidelně v úterý, zatímco pátky byly vyhrazeny koncertům v Rudolfově údolí. Páni kapelníci Müller, Heyda i Macudzinski, tak jak šli po sobě, vládli svou taktovkou i dvaadvaceti hudebníkům. Ať už patřil Švýcarský dvůr s pouhými čtyřmi hostinskými pokoji majiteli Janských Lázní továrníku Georgu Steffanovi z Hostinného, obci, či posléze lázeňské akciové společnosti, vždy byl provozován nájemci. Ti se ve vlastním zájmu jistě snažili o jeho prosperitu, jakou by od k nepoznání přestavěného Švýcarského dvora dnes čekal málokdo.

Rudolfovo údolí

Na opačné straně v závěru Rudolfova údolí otevřel krátce po návštěvě rakouského korunního prince Rudolfa v roce 1876 výletní restaurant s podobným zaměřením podnikavý svobodský papírník Prosper Piette Rivage. Byla to další z jeho nespočetných aktivit pro povznesení cestovního ruchu a turistiky v celých Krkonoších. Oblíbený „Rudolfsthal“ vyho-

Ladigova výšina, 1927.

řel v roce 1918 do základu. Na jeho místě bývaly až do druhé světové války tenisové kurty a poté cvičiště mládeže. Dnes zde stojí areál moderní léčebny Vesna vybudovaný italskými stavbáři z Milána v rozmezí let 1979–1981.

Zlatá vyhlídka a Janská bouda

Z Rudolfova údolí si ti zdatnější procházku protáhli o slabou půlhodinku chůze podle potoka a vzhůru přes les na Ladigovu výšinu k dnešní Janské boudě. Vysloužilý hajný z Klugova panství v Rudniku Franz Fries na vrcholové louce uprostřed Zlatého hřebene ve výšce 755 metrů nad mořem postavil vedle hostince jednoduchou dřevěnou rozhlednu nabízející výhledy do vnitrozemí s vrcholy Kumburka, Tábora a Kozákova na horizontu. Podobně jako nedaleká Zlatá vyhlídka, kde hospodář Wenzel Donth už kolem roku 1880 vystavěl spolu s chalupou i vyhlídkové místo z kamene opatřené dřevěným zábradlím a dalekohledem. Jeho syn Vincenc přistavěl v roce 1910 velký taneční sál, tanečními zábavami byla Zlatá vyhlídka proslulá i za dalšího majitele, Donthova zetě Gottlieba Nožičky. Až do konce první světové války, kdy vyrostla přístavba s 20 vytápěnými pokoji, se hospoda jmenovala po jejím zakladateli Donthova bouda. Poslední hospodář Bóža Nožička, aktivní člen krkonošské Horské služby, bydlící ve vedlejším domku, si před odstěhování do Německa koncem šedesátých let minulého století vydělával jako zaměstnanec ČSD na kabinové lanovce na Černou horu. To už na Zlaté vyhlídce hospodařili odboráři z kožedělných závodů Antonína Zápotockého v Jaroměři. Ani oni však příchod hosty nevyháněli. I autor textu tam za zvuků amatérského šramlu z blízkého Rudniku vykroužil při seznamovacích večírcích nejedno neumělé tango.

Hofmannova bouda

Lesem po zalesněném hřebínku lze dojít k další enklávě s typickým hospodářským stavením, nazvaným po původním majiteli a prvním předsedovi obecní samosprávy od roku 1873 samostatné obce Černá Hora Wenzelu Hofmannovi. Je nechtěným paradoxem, že se užívá dnes nejčastěji podoba Hoffmanova, což je pravý opak jména původního vlastníka. Stavení je na strategickém místě na úbočí Černé hory v sedle mezi Janskými Lázněmi a Černým Dolem uváděno už v roce 1781. Útulnou stylovou hospodu s charakteristickými kachlovými kamny tu v roce 1889 zřídil po převzetí boudy Johann Erlebach, jehož rodina ji vlastnila až do roku 1945. Také on byl dlouhých 30 let váženým starostou Černé Hory. Když osmašedesátiletý v roce 1923 zemřel, převzal vedení syn Lambert a po něm se ujal dědictví vnuk téhož jména. Ten v uniformě wehrmachtu zmizel ve vřavě druhé světové války v roce 1943 kdesi v Rumunsku. Jeho děti Lambert a Kristina byly spolu s matkou Hertou odsunuty po válce do Bavorska. Hofmannova bouda zůstala jako jedi-

Hofmannova bouda, 1927.

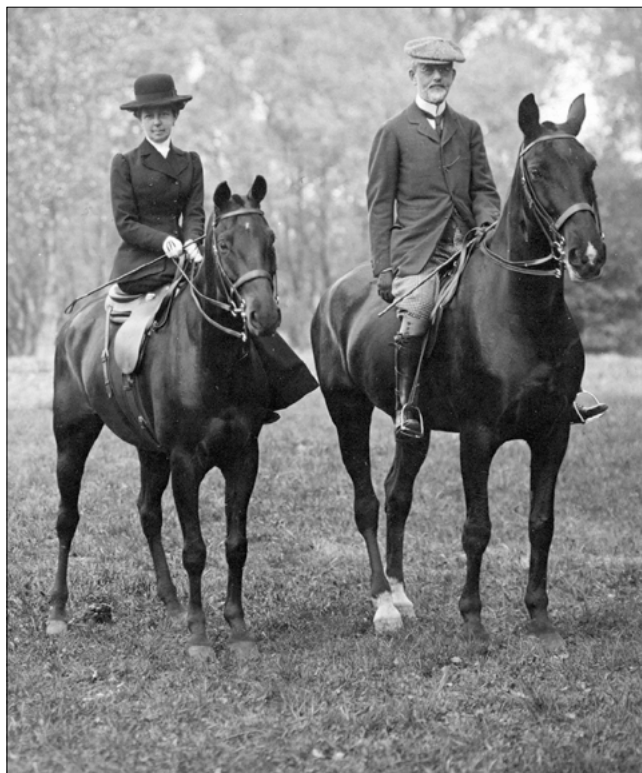
ná z výletních hostinců jen s krátkými výpadky nepřetržitě otevřená dodnes. I proto je jednou z nejznámějších restaurací Krkonoš s původním interiérem a dobrou kuchyní. Antonie Maixnerová již devátým rokem v sezóně denně od 10 do 20 hodin připravuje česká jídla jako třeba kančí pečení na černém pivu a jalovci, guláš z divočáka nebo vzácné grilované jehněčí koleno na bylinkách. Ze sladkého si výletníci oblíbili vedle klasických jahodových a borůvkových knedlíků a pohárů především povidlový knedlík s vanilkovou omáčkou sypaný mákem a sedmikráskami. V létě hosté sedí jako za starých časů u venkovních stolů, jen krávy se už kolem nepasou.

Ludvíkova bouda

Nikoho jistě nepřekvapilo, když hostinský z „Hoffmanky“ vřele doporučoval i návštěvu pohostinství Johannova bratra Ludvíka na nedaleké promenádní cestě k osadě Černá Hora. Ludvíkova, nebo též Erlebachova bouda nebyla žádná chaloupka, ale v době výstavby v roce 1905 moderní celodřevěný horský hotel, vybavený patřičným komfortem. Když „hory patřily pracujícím“ sloužila bouda pod názvem Výšina rekreaci zaměstnanců ČKD Praha. V tom čase byl místní atrakcí ohočený jeleň Honza, který baštil seno v Partyzánkách, nejlacinějších cigaretách na trhu. A to i s papírovou krabičkou. Dnes nad hlavami návštěvníků Ludvíkovy boudy sviští k vrcholu Černé hory osmimístné gondoly Černo-horského Expressu. Prostorná restaurace v přízemí roubeného domu je v hlavní sezóně otevřená denně od 11 nejméně do 20 hodin s hotovými jídly i minutkami na jídelním lístku.

Modrokamenná bouda

Rovné místo na svahu Světlé hory s pověstmi opředenými skalisky Modrých kamenů a Harfy využil v 80. letech 19. století černo-horský mlynář Franz Braun ze mlýna na Černo-horském potoce k postavení výletní restaurace v podobě nenápadné Braunovy boudy. Pro obveselení přichozích sloužila i za dalšího majitele Viléma Lauera v lokále mechanická hrací skříň na drobné mince. Roku 1918 přišel nový majitel Alfred Jeschke, syn hospodského z hotelu U klauzy a po matce Sidonii potomek vlivného starosty Janských Lázní Wenzela Starka. Mezi světovými válkami se pod novým jménem přestavěná Modrokamenná bouda zapsala jako vyhledávaná zastávka lyžařů i letních turistů na populární cestě T-weg. Pohoštění vynikajícími borůvkovými koláči s domácí šlehačkou z kuchyně stále usměvavé korpulentní krčmářky Andulky Jeschke málokdo odolal. Také dnes uprostřed lesa podávají na Modrokamenné boudě borůvkové speciality a kvůli posezení venku sem míří vedle lázeňských hostů i cyklisté a turisté. Děti si hrají na hřišti a běhají po lese, zatímco rodiče si dopřejí chlazené pivo nebo horkou čokoládu. Děti pak vyškemrají alespoň nanuk. Během prázdnin je otevřeno denně od 11 do 23 hodin, na podzim podle počasí o víkendech.

Rudolfova cesta se jmenuje podle hraběte Czernin-Morzina.

Pomyslný okruh po výletních hostincích není nijak určující, ke každé samotě vede cesta a procházky se dají různě kombinovat a propojovat. Protože i díky konfiguraci okolního terénu vedou cesty od všech uvedených míst do centra Janských Lázní s kopce, vznikaly na nich v zimních měsících zcela logicky sáňkařské dráhy. Samot bylo v okolí lázeňského městečka mnohem víc, ale vyšplhání na Zinneckerovy boudy, na Malé i Velké Pardubické, k Zrčadlovkám nebo až na vrchol Černé hory k Sokolské nebo Černé boudě či k Horskému hotelu vyžadovalo značný sportovní výkon, na který většina pohodlnějších hostů rezignovala po výstavbě kabinové lanovky v roce 1928. Ani dnes určitě nikomu neuškodí zapomenout chvíli na adrenalin a výkony, na televizi, tablet či mobil a přenést se do časů, kdy lidé důstojně kráčeli vyšlapanou pěšinou k oblíbené hospůdce na samotě u lesa. Zázraky se dějí! Treba tam čeká útulné prostředí, chutné pohoštění za přijatelnou cenu a vlnná obsluha jako tenkrát.

Rudolfova cesta

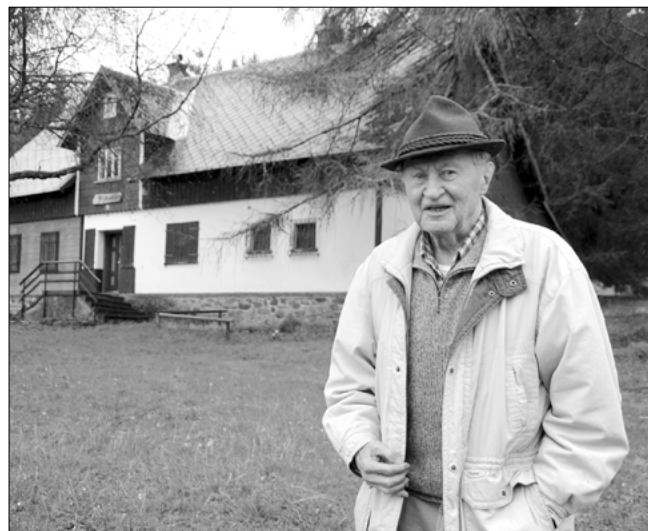
Od Modrokamenné boudy vede bez velkého převýšení pohodlná Rudolfova cesta spojující Janské Lázně s Horním Maršovem a Temným Dolem. Ještě před tím u Černo-horského potoka odbočuje do Klausového dolu loňskou povodní poškozená Luisina cesta postavená hraběnkou Aloisíí Czernin-Morzinovou. Rudolfova cesta se více než sto let jmenuje podle jejího nejstaršího syna. Rudolf převzal tíhu správy velkého krkonošského majetku po smrti matky v červenci 1907 a na panství Maršov a Vrchlabí si vedl velmi dobře. Těžké časy pro hospodářství šlechty nastaly až za jeho syna Rudolfa juniora a především vnuka Jaromíra. Po nich se dnes žádná krkonošská cesta nejmenuje. Na fotografii je Rudolf Czernin-Morzin se svou jedinou sestrou Philippinou provdanou Buquoy na jarní vyjížďce roku 1914.

V létě 1925 přišly po Rudolfově cestě k Reissům na návštěvu ze sousední samoty Modrokamenná bouda děti z rodiny Jeschke.

SAMOTA REISSOVY DOMKY

Maršov, Albeřice a Lysečiny jsou lánové obce založené už ve středověku. Do poloviny 16. století bývaly poslední obydlími krajinou před pralesem. Lány měly tradiční strukturu, stavení stála dole u vodoteče nebo hlavní cesty, do okolních kopců k Rýchorám, Světlé hoře, Dlouhému a Albeřickému hřebeni stoupala pole, louky a nahoře byly selské lesy. Ani na nejdelších lánech nevznikly chalupy v horních partiích jen s výjimkou Reissových domků a ještě výš položených Krausových bud. Obě samoty patřily ke III. dílu Maršova, který měl při založení sedm lánů na Zimní straně pod Světlou horu a dva lány na protilehlé Letní straně na úbočí Rýchor. První lán Zimní strany patřil panství Maršov a užívala ho maršovská farnost. Roku 1568 na něm vznikl první kostel se hřbitovem, později fara a nakonec i stará škola. Druhý lán podle nejstarších záznamů patřil rodině Reiss. Místo jejich statku dnes stojí oblíbený hostinec Na Kopečku. Lán začínal dole na břehu řeky Úpy a končil po třech kilometrech nad Temným Dolem v nejvyšším místě osady Honzův Potok. Lány sousedů se postupně dělily mezi více majitelů, takže třeba zakladatelé Krausových bud z rodiny Krause měli při prvním zakreslení majetků do katastrální mapy roku 1841 louky a pole sice jen v jednom lánu, ale rozestě na pětadvaceti místech. O lesy v horní části se Krausové dělili s rodinami Missberger, Kühnel a Hofmann. Hranici mezi majetkem těchto hospodářů a císařskými lesy tvořila vrstevnicová cesta od Krausovek k Modrým kamenům. Reissové přišli do údolí Úpy již při středověké kolonizaci a nepatří tedy mezi alpské rodiny, osidlující východní Krkonoše až po roce 1566. V Maršově III. si jedině Reissové udrželi celý lán ve své rodině, i když byl po roce 1727 v polovině rozdělený pro dvě rodové linie. Franz Reiss narozený roku 1697 ještě obhospodařoval celý lán od řeky po Světlou horu a možná už tehdy měl uprostřed stoly nebo letní boudy. Jeho syn Franz narozený roku 1727 už na jediné rovině postavil Reissovy domky. Křestní jméno Franz se v rodině dědilo nejméně dvě stě padesát let až do nuceného odchodu po druhé světové válce. Sedmnáctiletý Franz Reiss odjel do Bavorska spolu s maminkou Marií posledním transportem z okresu Trutnov v listopadu 1946. Jeho otec, samozřejmě také Franz, se hospodaření na samotě Reissových domků vzdal ve prospěch mladšího bratra Josefa a věnoval se tesařskému řemeslu. Místo staré chalupy bratrové rodině postavil prostorný dům s obytným podkrovím, dnešní rekreační chalupu Pražačku. Franz pracoval pro místní stavební firmu Josef Capolago, třeba na obnově vypálené

Franz Reiss navštívil v dubnu Reissovy domky s chalupou, kterou v roce 1930 postavil jeho otec pro Josefa Reisse.

Luční boudy. Při opravě náhonu brusírní dřeva v Maršově se nakazil žloutenkou a brzy po konci války zemřel. Hospodář Josef Reiss měl jen dvě dcery. Přesto si dnes pětáosmdesátiletý a v řadě poslední Franz Reiss nemyslí, že by býval v dlouhé tradici hospodaření jejich rodu pod Světlou horou pokračoval právě on. Většinu zemědělských pozemků pohltit les a dnes již nevyužívané lesní školky. Dvě dvoustetleté lípy jistě zasadili Reissové, přitom nechybělo mnoho a jedno z nejstarších krkonošských jmen zmizelo z povědomí. Po roce 1945 místní lidé sice dál chodili na Reissovy, ale v mapách a průvodcích původní jméno nahradilo chalupářské označení zdejšího stavení Pražačka. Až po roce 1989 se do map a povědomí hostů Reissovy domky vrátily.

Od šedesátých let na samotě Reissových domků žila rodina Cervaňova tradičním způsobem s chovem dobytka, hnojením a sklizením luk. Děti s námi chodily do školy, na jejich strastiplné cesty do údolí jsme si vzpomněli jen, když kvůli spoustě sněhu chyběly. Dnes by to měly jednodušší, Reissovy a Krausovy s Horním Maršovem spojuje pravidelně upravovaná lyžařská cesta. Tehdy se chodilo jen po žluté značené pěšině, která je nejhezčí a nejkratší cestou z centra Horního Maršova na Reissovy a ještě výš na Krausovy boudy. V zimě 1972 Cervaňova chalupa během dvou hodin shořela. Tehdy sem odpoledne z Maršova a Temného Dolu přiběhlo dost lidí včetně nás, ale pomoci již nešlo a na litování nebyli poškození zvědaví. Takových požárů na odlehlých místech Krkonoš bez pomoci hasičů vzplálo nepočítaně. Dnes s pomocí mobilního telefonu a moderní techniky hasiči brzy přijedou a účinně zasáhnou i na odlehlých místech. Třeba v loňském prosinci na farmě u Sosnů na Valšovkách zahořel trám v komině. Hasiči z Maršova i Pece vyjeli na sněhu do výšky tisíc metrů pár minut od vyhlášení poplachu. Byl to první zásah nové maršovské cisterny a rychlost zásahu uklidnila i další obyvatele odlehlých míst východních Krkonoš. Shořelou chalupu na Reissových domcích už nikdo neobnovil. Na jejím místě stojí včelín hajného ve výslužbě a také bývalého zimního správce poštovny na Sněžce Petra Skrbka. Hned vedle je třešeň krupka, která dozrává snad jako úplně poslední v Krkonoších až začátkem srpna.

Maršovská pouť

Nejen minulý jubilejní ročník ukázal, že vedle neotřelého programu je Maršovská pouť především setkáním přátel a známých, kteří by se jinak nepotkali. V sobotu 16. srpna v 10.30 zahájí pouť starosta Pavel Mrá-

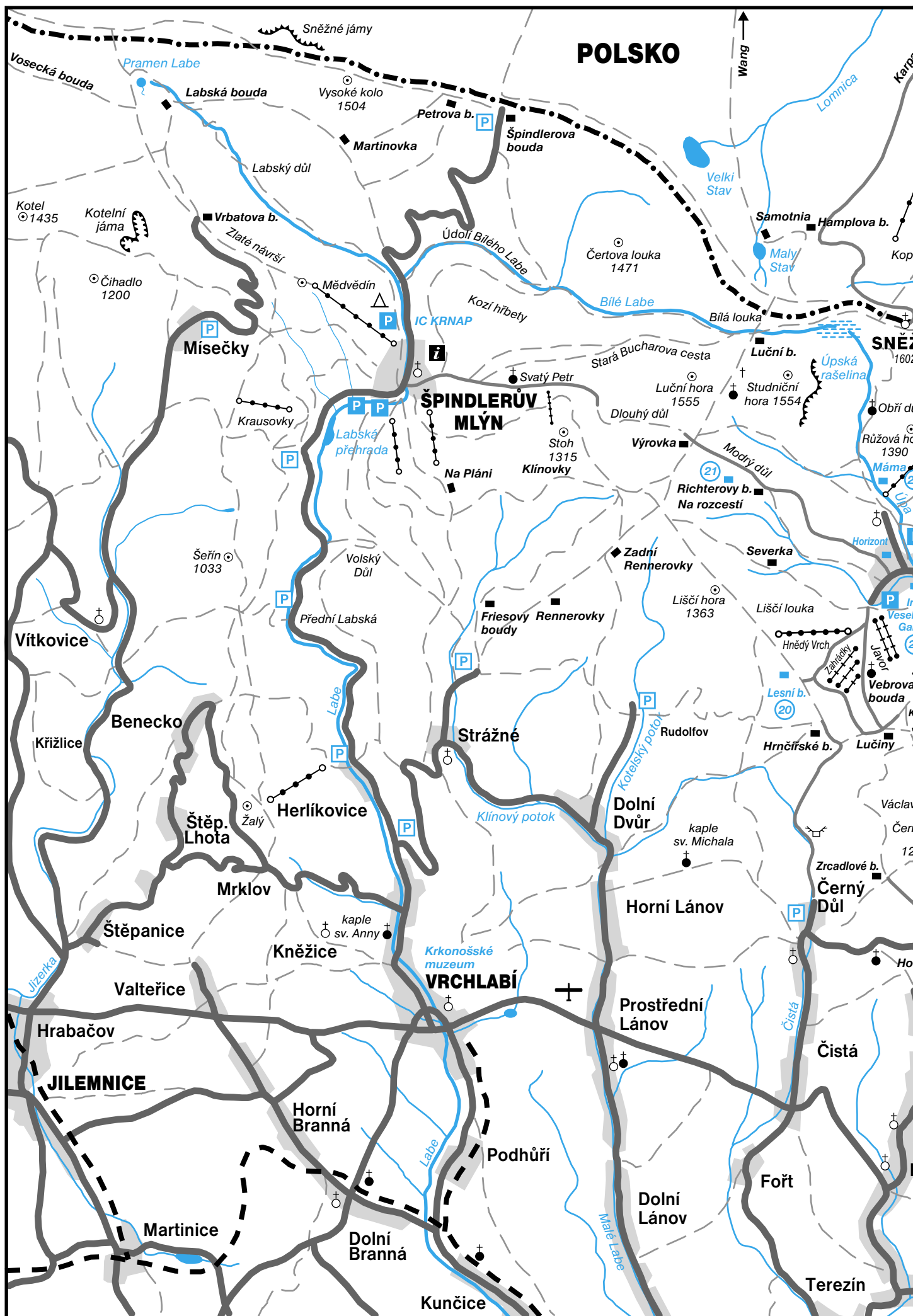
Děti právě vyšly ze školy na hlavní ulici v Horním Maršově roku 1902.

zek, následují živé obrazy z historie Maršova v podání místních občanů, lidová hudba, divadlo, country, poprvé v Maršově zahraje s kapelou zdejší rodák a pravidelný host Jochen Weihrauch, hlavní kapela spustí od osmi hodin a pak ještě dvě skupiny k tanci. Konečný program najdete od června na webových stránkách www.hornimaršov.cz.

HORNÍ MARŠOV – OTEVŘENÉ MUZEUM 2014

Motem letošního setkání přátel Otevřeného muzea 12. a 13. září je zvolání: „Ať ožije hlavní třída v Maršově!“ Mladí divadelníci, výtvarníci, muzikanti a jejich přátelé na festival přizvali maršovské spolky, místní podnikatele a ochotné občany, aby spolu v historickém kontextu oživilu třídu Josefa II. od kostela až k mostu. Ještě nevíme, jak to uchopí, ale výsledek bude jistě opět stát za to. V předstihu hlavní ulici představíme. Od Trutnova v první chalupě před kostelem bývalo mýto. Všechny povozy užívající hejtmanstvím udržované silnice směřující do Alberic, Malé Úpy a Pece tady musely zaplatit malý peníz. Mýtné vybírali „Glocken Kühnelové“, kteří vedle povoznictví po dvě generace obsluhovali kostelní hodiny a zvony. Po nich natahování hodinového stroje převzal Richard Renner ze sousední chalupy a po dvacetileté přestávce Josef Missberger z Malé uličky. Jeho syn Josef se stará o hodiny dnes. Prostranství před kostelem každou neděli oživalo stovkami farníků z Maršova, Alberic, Lysečin a Temného Dolu. Po bohoslužbě zaplnili všechny maršovské restaurace. Nejbliž byl s řeznictvím spojený hostinec Josefa Pflugera v dnešním obchodě U Pešků. V prvním historickém domě po levé straně s vinotékou Nade Dnem měl od roku 1877 Johann Braun obchod s látkami a galanterií. My tu pamatujeme prodejnu obuvi, pekárnu a hlavně fotoateliér. Ivan Mašek a další fotografové vyvolávali pro místní i přespolní hosty fotografie ze svateb, konce školního roku, výletu na Sněžku, rekreace ROH, plesů či portréty na první občanský průkaz. V dnešní restauraci Slunce bývalo od roku 1903 v návaznosti na protější školy papírnictví Antona Kühnela. Po válce tu náš děda Josef Klimeš vystavěl první strojní pekárnu v údolí, aby mu ji už v roce 1949 komunisté sebrali. Menší národní škola z roku 1883 a mladší spodní měšťanka mají svou slávu dávno za sebou. Před čtyřiceti lety se s námi učilo 230 spolužáků z Horního Maršova, Pece, Velké a Malé Úpy, Alberic, Lysečin a Temného Dolu. Dnešní moderní maršovskou školu schovanou za kostelem u řeky Úpy navštěvuje jen osmdesát dětí. Se školou souvisí i dvě sousední vily. Mnohaletý řídící učitel Berthold Wagner, který měl do mi-

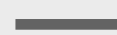
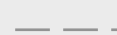
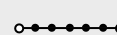
nulých Vánoc na rodinné hrobce oblíbenou bronzovou sošku školáka z dílny Emila Schwantnera, svou vilu v roce 1901 postavil s odstupem od hlavní ulice. Proto se před jeho dům vešel v říjnu 1933 odhalený pomník jednadsmesáti padlým občanům v první světové válce. Kovové desky se jmény chlapců z Maršova III. a IV., Dolních a Horních Lysečin a Temného Dolu byly naposledy spatřeny v šedesátých letech v dílně místní textilky. Možná se při Otevřeném muzeu objeví jejich papírové kopie, na kterých uvidíte, že nejvíce obětí přinesl Temný Důl. Odtud padli čtyři vojáci z rodiny Jelinek. Větší vilu pod školou dokončil roku 1931 Egon Richter, šedesát let v ní byla mateřská škola. Rodinný domek nad horní školou nechal pro svou rodinu a ordinaci postavit na konci 19. století tehdy jediný lékař v údolí Wenzel Lahmer. Velký dům naproti sloužil stejně jako v minulosti jen k bydlení. Na vedlejším parkovišti u lékárny stával dřevěný dům s dílnou hodináře a zlatníka Josefa Efflera. Kvůli židovskému původu jeho rodinu nacisté vyvraždili. Dnešní lékařský dům byl původně největším obchodem se smíšeným zbožím v regionu, dlouho tu prodával oblíbený Wenzel Fleischer. Naproti v obytné Matýsek bývala kovárna Franze a potom jeho syna Josefa Ullricha a nad ní první poštovní úřad otevřený v dřevěné chalupě 1. února 1851. Současná pošta z třicátých let je naopak pod někdejší kovárnou. Poštmistrem a také starostou byl v Maršově do roku 1889 Karl Scholz, po něm syn Rudolf a potom do prosince 1925 dcera Bertholda. Jeho nejstarší syn doktor práv Hans Scholz padl v lednu 1916 v Černé Hoře a jeho jméno bylo na prvním řádku maršovského pomníku. Naproti staré poště vznikl ještě před první válkou obchod s látkami Josefa Hofmanna, který se udržel až do devadesátých let. Dnes je tu večerka. V dalším domě vlevo bývala asi od roku 1920 trafika. Rodinný domek postavený na místě staré pošty už nestojí. Musel ustoupit rozšíření hlavní ulice na čtyřpruhovou autostrádu. Místo něho je autobusová zastávka směrem do Pece. S necitlivou úpravou hlavní ulice roku 1980 je spojený ústřední motiv letošního ročníku Otevřeného muzea. Při jednodenním zúžení a oživení odstavňových pruhů možná poznáte ordinaci doktora Lahmera, učební metody ředitele Wagnera, budík vám opraví hodinář Effler, pekař Klimeš upeče chleba Maršovák, poštmistř Scholz orázkuje pohlednice, domácí potřeby prodá Fleischer, jistě k tomu zahraje muzika a řidiči si možná připraví mýtné. Více informací stejně jako vzpomínky na minulé ročníky najdete na webových stránkách www.otevrenemuzeum.cz a na facebooku.

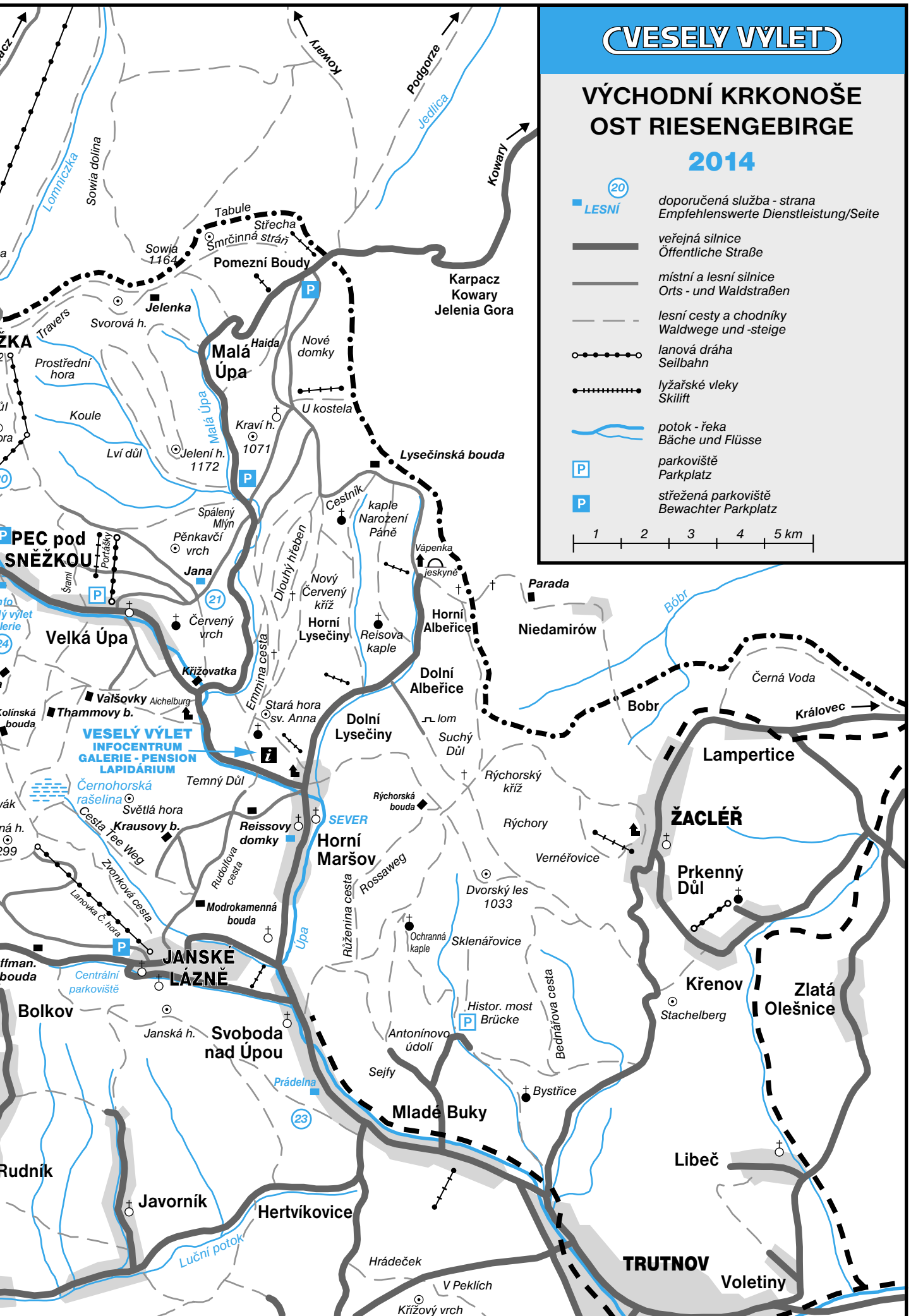

POLSKO

VÝCHODNÍ KRKONOŠE OST RIESENGBERGE

2014

- **LESNÍ** doporučená služba - strana
Empfehlenswerte Dienstleistung/Seite
  - veřejná silnice
Öffentliche Straße
  - místní a lesní silnice
Orts- und Waldstraßen
  - lesní cesty a chodníky
Waldwege und -steige
  - lanová dráha
Seilbahn
  - lyžařské vleky
Skilift
  - potok - řeka
Bäche und Flüsse
  - parkoviště
Parkplatz
  - střežená parkoviště
Bewachter Parkplatz
- 1 2 3 4 5 km

V létě roku 1888 hosté odcházeli od hostince Pomezni bouda ke Sněžce po stejné trase jako nyní.

Česká bouda na Sněžce patřila do Malé Úpy, ale majitel Heinrich Pohl v zimě bydlel v tomto domě v Karpaczi.

NEJSTARŠÍ CESTOU NA SNĚŽKU

Jste-li pravidelnými návštěvníky horské obce Malá Úpa, jistě jste již několikrát vystoupili na vrchol Sněžky po trase s nejmenším převýšením z Pomezních Bud kolem boudy Jelenka a přes Svorovou horu. Nejen pro vás máme zajímavou alternativu celodenního okruhu, který zvládnete i se zastávkou na oběd a ještě dvakrát na kávu pohodlně za osm hodin. Na Sněžku nepůjdeme přímo, ale po různých cestách přes zahraničí. Z Pomezních Bud vede červeně značená cesta přímo do Sovího sedla, ale zajímavější je hraniční modrá pěšina přes Lesní hřeben. Napojíme se na ni za obecním úřadem Malé Úpy v bývalé celnici. Po prudkém výstupu si užijeme partie Lesního hřebene. Imisemi v osmdesátých letech starý les porůdl, jen pomalu podrůstá novými stromky. Ještě pár let odtud budou hezké výhledy. Abychom pod sebou viděli celou Jelenohorskou kotlinu i naši příští trasu, zajdeme uprostřed hřebene padesát metrů na polskou stranu. Vlevo je hlavní horské středisko severních Krkonoš Karpacz s přerostlým hotelem Gołębiewski. My projdeme jen po horním okraji města kolem vyčnívajícího skokanského můstku. Dalším zajímavým místem Lesního hřebene je Tabule, polsky Skalni stůl. Kromě výhledu ke Sněžce stojí za prohlídku hlavní skalní výchoz. Před pár lety jej zdobila vytesaná nejstarší hraniční značka Krkonoš s letopočtem 1665 (též VV 5/1994). Nyní je zřícená s celým kamenným blokem na severní stranu. Sejdeme do Sovího sedla, kam zleva přichází spojka od cesty ze Smrčí. Po černě značeném chodníku sestoupíme do Soví doliny, polští turistictví značkaři totiž užívají vedle čtyř běžných barev ještě černou. Prudce klesající cesta se serpentínami končí u hranice polského národního parku. Tady jsou dvě unikátně dochované historické cesty, které nás inspirovaly při obnově cestářského řemesla. Doprava vede zcela zarostlá původní svážnice s ukázkovou kamennou obrubou a opěrnou zdí. My půjdeme dolů po nejlépe dochované staré štětované cestě Krkonoš. Dílo přečkalo nejméně století téměř bez poškození, jen vrchní pochůznou vrstvu hlíny odplavila voda. Zachovaný kus nám v roce 1994 pomohl k pochopení tisíce lety ověřené metody zpevnění cesty, kterou používali nezávisle na sobě Římané, Inkové i obyvatelé Himálaje. Štětování jsme naučili stovky nových cestářů, kteří dnes s přírodním kamenem pracují nejen v Krkonoších. Při dobrém světle je štětovaná cesta Soví dolinou i fotogenická.

První stavení v prastaré hornické, hučské a dřevařské osadě Vlčí Pořeby je typickou architekturou severní strany Krkonoš. Místo dřevěného roubení má zachovaný dům zdi zhotovené z různých velkých žulových kamenů. Podobně provedených stavení uvidíme podél zeleně značené cesty ještě několik. V osadě najdeme informační panely i v českém a německém jazyce, určité zastavíme u textu před domem Fluchtbürg, neboli Útočiště. Ve třicátých letech se u spisovatele Gerharta Pohla scházeli

odpůrci nacismu v Německu. Někteří odtud utekli Soví dolinou do ještě svobodného Československa. Následné tragické osudy spisovatelů, novinářů a vědců umocňují význam tohoto vzácného ostrůvku setkávání německé elity s čistým svědomím. Gerhart Pohl opustil svůj dům za zvláštních okolností. V létě 1946 zorganizoval převoz a doprovodil zemřelého přítele, nositele Nobelovy ceny za literaturu Gerharta Hauptmanna z ne-dalekého Jagniatkova na sever Německa a do Krkonoš se už nevrátil.

Nad sebou vidíme Kopu s horní stanicí lanovky, kolem které později půjdeme. Překročíme balvanité koryto říčky Lomniczky pramenící na svazích Sněžky a zastavíme se v původně horské boudě loni přeměněné na moderní návštěvnícké centrum Karkonoskiego parku narodowego. V podlaží hlavní místnosti je z autentických hornin vyskládaná geologická mapa Krkonoš, nad kterou pochopíme, proč stejné žulové domy nemohly vzniknout i v Malé Úpě. Vystavené minerály s vybranou plochou připomínají i po staletí významné naleziště rud v Soví dolině. Krásné granáty jsou od Skalního stolu, na kterém jsme před hodinou stáli. Geologický vývoj Krkonoš i relativně nedávné působení ledovců zajímavě vysvětlují počítačové prezentace. V domku laboranta je expozice o horském léčení, ale nás zajímá živá krkonošská botanická zahrada venku. Do patnácti sekcí zastupujících různá stanoviště Krkonoš botanici přenesli sto druhů léčivých rostlin včetně vzácných lomikamenů ze Sněžných jam, rozchodnice růžové nebo malinké vrby bylinné. Okolo informačního centra vede tříkilometrový okruh s tradiční naučnou stezkou. Do Karpacze pokračujeme po zeleně značené cestě. Dřevěný historický dům Irena s ozdobnými truhlářskými prvky je dnes obehnaný nepřátelsky vyhlížejícím plotem. S názvem Kaffebaude bývala vyhlášeným výletním místem Karpacze. Majitel Carl Hampel miloval krkonošské starožitnosti a sebe prezentoval jako starobylého malíře. Hostinské pokoje s malovaným nábytkem, sbírkou talířů, keramiky, obrazů, vyřezávanými lustry, hodinami, hudebními nástroji a místností laboranta můžeme obdivovat už jen na četných dobových pohlednicích. Na kávu či oběd si musíme počkat až do města Karpacze, kam vstoupíme po Lesní ulici. Jeden z prvních domů po pravé straně s oranžovou fasádou patřil majiteli Pruské a České boudy na Sněžce Heinrichu Pohlovi. Čtyřpodlažní stavba s vysokou sedlovou střechou, masivním žulovým vchodem a malým parkem svědčí o úspěšném podnikání hoteliéra ze Sněžky. S manželkou Anne-Lise tady bydleli jen od října do dubna, protože celé léto trávili ve vrcholových boudách. Sněžku opustili v květnu 1945 a tento dům o dva roky později. Po zelené značce bychom došli až k dolní stanici lanovky na Kopu, zajímavější je cesta Olympijskou ulicí kolem skokanského můstku se stoletou tradicí. Rekord 94,5 metru drží od roku 2004 slavný Adam Malysz. O kousek výš je snad nejdelší budova v Krkonoších hotel Orlinek, dříve Teichmannova bouda. Místo právě

**Původní Hampelova bouda v létě 1889
sloužila jako salaš i horský hostinec.**

**Z Hübnerovy boudy v Mokrých jámách
po válce zbyl jen vlevo patrný seník.**

části před požárem roku 1923 stála jedna z nejstarších horských bud se zvláštním jménem Rübezahls Schnurrbartbaude, tedy Krakonošův knír. Teprve potom se hotel rozšířil o další restaurace, kavárny a pokoje pro 110 hostů. Před dolní stanicí lanovky na Kopu projdeme kolem parkovišť a tržnice s typickým sortimentem dárků ze dřeva a vlny doplněné kouřem z pečených klobás. Nenecháme se zlákat k jízdě lanovkou, ale zahame na žlutě značenou cestu se zpoplatněným vstupem do národního parku. Po této trase k Hampelově boudě stoupali od sedmnáctého století návštěvníci toužící stanout na vrcholu Sněžky. Je nejspíš nejstarší výstupovou cestou. Po chvíli na levé straně uvidíme velký ledovcem přinesený žulový balvan. Z horní strany v roce 1925 jistý F. N. vytesal plastiku hora svázejícího od Hampelovy boudy hosta na rohačkách. Trasu projezly tisíce saní každou zimu. Byla také první pro povozovou sjezdovou cestou k Obří boudě a proto hlavní zásobovací trasou pro Sněžku. Imise i tady zničily lesy a otevřely zajímavé výhledy třeba k moréně ledovcového jezera Velký Rybník či ke skalním výchozům Polední kameny nebo Poutníci. Důležitým bodem celé naší túry je Hampelova bouda, které Poláci bez historického kontextu říkají Strzecha Akademicka. Původní jméno má podle rodiny Hampelů hospodáři při horní hranici lesa v nadmořské výšce 1258 metrů v letech 1758 až 1836. Jejich hlavním bohatstvím bylo velké senišť umožňující chov desítek kusů dobytka. Od poloviny 17. století bouda sloužila jako základna pro zdolání Sněžky. Od roku 1696 hosté zapisovali své zážitky do později tiskem vydané nejstarší návštěvní knihy. Po staletí byla Hampelova bouda stejně jako nedaleká Luční obyčejnou chalupou se zvalbenou střechou. Na konci 19. století se proměnila v elegantní architektonicky zajímavý horský hotel s plochou zatravněnou střechou jako u Petrovy boudy. Do dnešní podoby ji zvětšili už po deseti letech roku 1906. I potom měla interiér zaplněný malovaným nábytkem, velikou sbírkou talířů a také loveckými trofejemi. Hlava losa v hlavním sále zůstala dodnes. Na hřeben nevystoupáme přímo, ale přes žlab Bialý Jar po žlutě značeném dlážděném, nikoli štětovaném chodníku. V březnu 1968 tady lavina zabila devatenáct lidí, což snad navždy zůstane největším neštěstím v Krkonoších. Po úbočí Kopy přijdeme ke stanici lanovky a nejspíš s dalšími vyvezenými turisty pokračujeme kolem Slezského domu k úpatí Sněžky. Vloni byla přímá cesta k vrcholu zvaná Cik-cak jako první na polské straně kvalitně vyšetřovaná. Po prohlídce vrcholu se zpět k Malé Úpě vydáme po červeně značeném Obřím hřebenu. V letech 1998 až 2012 štětováním opravený chodník můžeme porovnat s historickou cestou v Soví dolině ze začátku dnešní pouti. Bez kameny zpevněného povrchu prudkého úseku ze Svorové hory by povodně posledních let už dávno cestu zničily. Od vždy otevřené boudy Jelenky nepůjdeme na Pomezní Boudy po horní červeně značené cestě, ale po žluté kolem zaniklé Hübnerovy boudy.

Samota u Mokrých jam

Charakter Malé Úpy s boudami a chalupami rozsetými po lučních enklávách nutí většinu místních obyvatel žít tak trochu na samotě. Žlutě značená turistická cesta nás při pouti mezi Jelenkou a Pomezními Boudami přivede k zaniklé Hübnerově boudě. Horní okraj louky v lokalitě Mokré jámy byl od roku 1815 celých sto let nejrůznějším místem v Malé Úpě. V hostinci s živou muzikou halekali hosté ze slezské strany hor, podávala se tu vybraná jídla a maďarská vína. Po založení nového centra obce na nedalekých Pomezních Boudách význam osamocené Hübnerovy boudy poklesl. Zcela zanikla kvůli nedokončené přestavbě po druhé světové válce. Dávnou slávu boudy připomíná jen rovné místo se starými jasany proměněné v tiché zákoutí horské přírody. Pozůstatkem je ještě bývalý seník přestavěný rodinou Jindřišky Daškové na možná nejmenší chaloupku v obci. Po Hübnerově boudě domek zdědil číslo popisné 50. Majitelé do Malé Úpy jezdí již od roku 1949, ale o první útočiště v Černé Vodě po deseti letech přišli. Tak se zabydleli v tomto opuštěném místě. V chaloupce bez elektřiny bývají od května do října a Jindřiška Dašková o prožitcích v horské přírodě občas napíše třeba pro časopis Krkonoše další Povidku z Pomezek. Vypráví o svých sousedech, tedy o lasici hranostaj, sýci rousném, srnčí rodině, jelenech, lišákovi co jim nahlíží do oken, nebo ukráčeném chřástalu polním. Někteří ji berou jako vlastní a utečou, jen když po cestě přichází turisté. Vloni Jindra Dašková nominovala stráň pod chaloupkou do ankety Miss louka Krkonoše a spolu zvítězily. Až budete procházet tímto místem, všimněte si kvetoucí nádhery a nerušte obyvatele chaloupek ani jejich v trávě schované přátele.

Více se o jednotlivých cílech a aktivitách dozvíte v informačním centru v Horní Malé Úpě, Pomezních Boudách, doplněném stálou expozicí z historie Malé Úpy. Najdete tu směnárnou, veřejný internet, bezplatné WIFI připojení, wifí vysílač pro mobilní aplikaci – průvodce po Krkonoších, kopírování včetně barevného, informace o ubytování, rezervace ubytování v Malé Úpě, prodej map, knih, suvenýrů a dárků. Můžete si tu objednat taxi, získáte kontakt na skibus nebo autobus pro větší skupinu. Obec v infocentru zřídila výdejní místo České pošty poskytující standardní poštovní služby jako příjem a výdej vnitrostátních i zahraničních zásilek, příjem poštovních poukázek a platebních dokladů SIPO, sezonní prodej novin a časopisů.

**Informační centrum Horní Malá Úpa, Pomezní Boudy, PSČ 542 27,
tel.: 499 891 112, e-mail: info@malaupa.cz. je otevřené denně od 9.00
– 17.00 hodin, mimo sezónu 10.00 – 16.00. Dobře se tu domluvíte
německy i polsky. www.malaupa.cz**

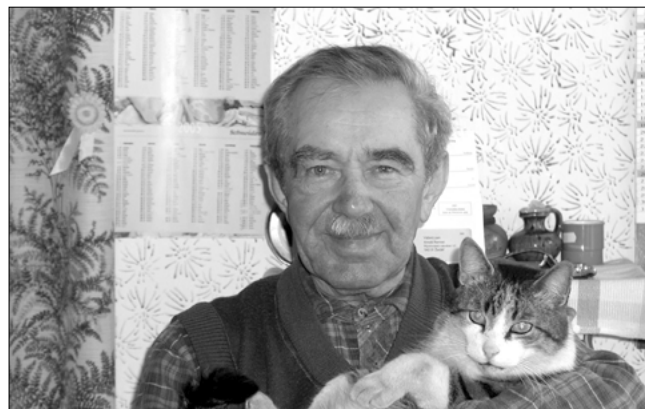
V roce 1920 dokončená chalupa Franze Rennera.

TŘI SAMOTY NAD ŽACLÉŘEM

K pochopení příběhů o těžkém životě horalů ve 20. století zahájíme túru do nejhezčích míst Žacléře v pěchotním srubu československého opevnění budovaného před druhou světovou válkou. Jedinou vybetonovanou částí z dvanácti plánovaných pro obrovskou pevnost Stachelberg nás provedou zasvěcení členové a spolupracovníci stejnojmenného občanského sdružení. Vysvětlí průběh stavby v letech 1937 - 1938 i tísnivou situaci Československa vedoucí k obsazení pohraničí nacistickým Německem před sedmasedmadesáti lety. Otevřeno je od 10 do 17 hodin v květnu a v září o víkendech, v červnu od čtvrtka do neděle, o prázdninách denně mimo pondělí a na závěr sezóny ještě každou říjnovou sobotu (www.stachelberg.cz). Ze sedla u silnice mezi Babím a Žacléřem vyrazíme po červeně značené Cestě bratří Čapků, pojmenované po dvou velíkánech české literatury a malířství, kteří kritiku nacismu zaplatili životem. Mineme další betonové bunkry a vkročíme do Vernířovic, do míst, kde více než čtyři sta let osada stála a v důsledku roku 1938 a následných válečných událostí zanikla. Stejně jako ve Sklenářovicích z druhé strany Rýchor i tady ženijní vojsko po vysídlení hospodářů v srpnu a září 1946 zbořilo všech patnáct stavení.

Rýchorský dvůr

Vejdeme do lesa založeného na zemědělské půdě vernířovických osadníků a po chvíli nás zelená tabulka upozorní na začátek druhé zóny národního parku. Sedm stovek metrů vlevo se v hustém porostu ukrývají rozvaliny první ze tří rýchorských samot. Dlouho měly jen německá jména Rehorthvorwerk, Weiselt a Weichelt, dnes jim říkáme Rýchorský dvůr, Sněžné domky a U Rýchorského kříže. Všechny tři leží skoro tisíc metrů nad mořem. Rýchorský dvůr patřil panství a potom bohatším sedlákům. Jižní expozice, výživnější půda a hlavně rozlehlé pozemky jim zajišťovaly vyšší úrodu brambor, obilí, lnu a sena, než sousedům na východním úbočí Rýchor. Poslední hospodář Franz Zieris měl dokonce dva páry koní, s druhým pracoval syn, který se ovšem nevrátil z války. Přestože lokalita patřila do obce Rýchory s vlastní školou, zdejší děti chodily do sousedních Sklenářovic, odkud Zierisové pocházeli. Především v zimě sem měli obyvatelé těžkou cestu, snad i proto opuštěné domy v roce 1954 vojáci zbořili. Rezervace Dvorský les, jak se dříve říkalo první zóně národního parku, vděčí za bizarně pokroucené buky hospodářům z Rýchorského dvora. Vyhnání do listnatého lesa dobytek na pastvu a pravidelné okusování letorostů vytvořilo fotografie vyhledávaný „praless“.

Rodák ze Sněžných domků Ernst Renner.

Sněžné domky (s přispěním Antonína Tichého)

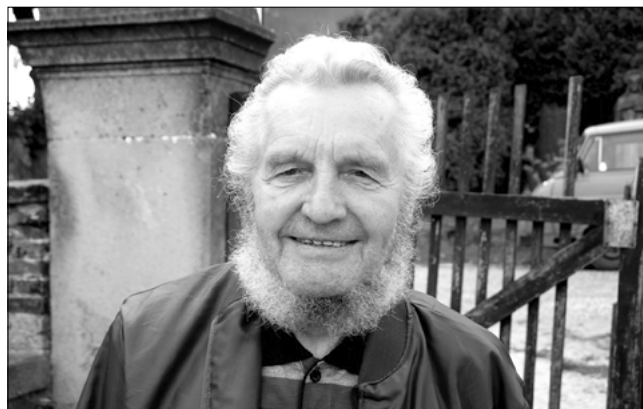
Po žlutě značené odbočce dojdeme k luční enklávě Sněžné domky, kde z původních čtyř stavení zbyly dvě. Odtud je nejhezčí pohled na žacléřský zámek vyčnívající ze souvislého lesního porostu. Po staletí na sebe hleděli přes údolí Sněžného potoka zámožní majitelé panství a nejhudší hospodáři z Rýchor. Josef Renner se narodil v červnu 1858 na Klínových boudách a ve čtyřiceti letech se s manželkou Marií a dcerou Annou přestěhovali z drsnějších poměrů do malé chalupy uprostřed Sněžných domků. V roce 1906 si jejich jedinou dceru vzal Franz Renner z Klínové boudy, který pro boudaře Emila Pohla nosil náklady na Sněžku. Jejich stejné příjmení Renner bylo v části vrchlabského panství nejběžnější. V srpnu 1915 sousední rodině Baierové na Sněžných domcích vyhořelo hospodářství a snad kvůli těžkému osudu Josefa Baiera ve světové válce nebylo obnoveno. Přesně po pěti letech v srpnu 1920 uhořel blesk do stavení Franze Rennera s půdou plnou čerstvého sena. Z majetku zachránili jen hospodářská zvířata. Do zimy Rennerové postavili moderní chalupu s obytným podkrovím, ovšem nikoliv na svém spáleništi, ale na opuštěném místě Baierů. Tam stojí se jménem Hlaholka dodnes. Franz Renner měl s Annou tři dcery, po její předčasné smrti si v roce 1923 vzal mladší Francisku a ta mu dala ještě dva syny. Kvůli nim po válce nemusel do odsunu, protože se dvacetiletý Ernst a osmnáctiletý Manfred hodili na práci v žacléřských dolech. Přesto poslední obyvatelé Sněžných domků vystěhovali do menšího stavení v osadě Rýchory. Skupina křoví před druhou dochovanou chalupou upozorňuje na základy zaniklého domu. Sem se za Josefa Zierise roku 1901 přivdala z Klínovky Marie, starší sestra Franze Rennera. Měli už jedenáct dětí, když jejich chalupa nad ránem 12. července 1924 vzplála a horalé opět zachránili jen dobytek. Z vyhlášené sbírky a pojistky Zierisovi postavili ještě do zimy nový dům, který ovšem po jejich nuceném odchodu zchátral a v roce 1960 byl jako nepotřebný zbořen.

U Rýchorského kříže

Žlutá cesta nás provede lesem, až se otevře výhled ke Sněžce. Stavení rodiny Braunů je to bílé vpravo. Johann Braun se do hospodářství u Rýchorského kříže přizpůsobil v roce 1891 z chalupy čp. 1 v Latově údolí v Malé Úpě. Jeho praděda Christof Braun hospodařil v 18. století na Prostředním Výsluní ve Velké Úpě. Generace Braunů měly svůj svět horského hospodaření, kde je slovy Johanna zaměstnávala jen starost o střechu nad hlavou, teplo, o práci a zdraví. Politika je nezajímala, přesto jim zásadně změnila život. Johannův jediný syn Franz Braun přišel domů ze Sibiře pěšky z ruského zajeří po Velké

Otto Braun u rodné chalupy na Rýchorách.

Franz Braun místo hospodaření fíral v dolech.

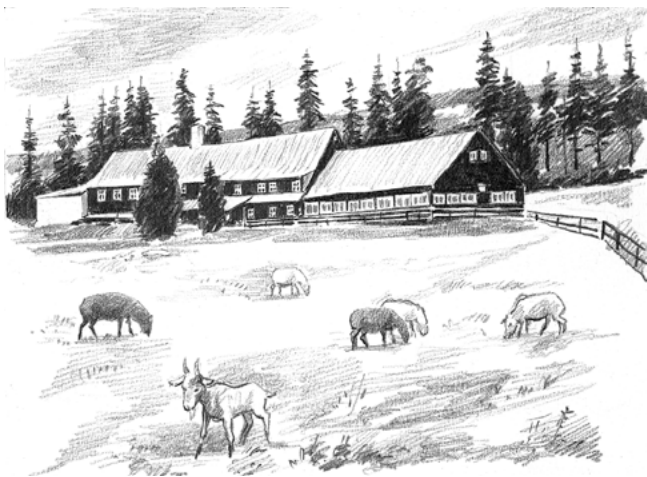
válce až roku 1920. Než na Rýchorách převzal hospodářství, vyučil se tesařem. V chalupě zůstal s rodiči, sestra Hermína se provdala dolů do Lysečin a Marie na druhou stranu kopce do Niedamirowa. S manželkou Annou vychovali čtyři kluky. Otto a Helmut byli dvojčata, prostřední Franz je poslední na živu, nejmladší Manfred se narodil v druhé válce. Vzhledem k věku Franz Braun ani jeho synové nemuseli rukovat, těžké časy jim nastaly až po kapitulaci Německa. Jako levná pracovní síla v žacléřských uhelných dolech mohli zůstat na Rýchorách. V létě 1945 nastoupili Otto a Helmut na šachtu, po třech letech se přidal i Franz, který rubal na nejtěžším místě ve stěně už měsíc po sedmnáctých narozeninách. Věra Kalábová v těch letech prodávala v malém obchodě v Bobru a vzpomíná, jak hospodyně z Rýchor při nákupu žádaly starší chléb. Stál stejně jako čerstvý, ale chlapi a děti jej tak rychle nesnědli. Němcům totiž strhávali za národnost dvacet procent z výplaty a měli menší příděl potravinových lístků. Hospodář Franz Braun musel za války i potom do roku 1953 plnit na horské podmínky Rýchor vysoké dodávky másla, vajec, obilí a lnu. Pro rodinu zbyly brambory a podmásli, jeho kluci na celodenní práci v dolech dostávali jen chleba s domácím tvarohem. Cesta od Rýchorského kříže k šachtě jim svižným krokem trvala hodinu, zpátky hodinu a půl. Ještě se sousedem Johannem Tammem prošli lesem k již uzavřené škole, postupně se k nim přidali bratři Rennerové ze Sněžných domků, Herfried Pasler, dole u Ozonu Ferdinand Kuhn, Walter Bönsch, Josef Kammel, Rudolf Heinzl a další. Ženy odcházely do textilky o čtvrt hodiny později, protože byla blíž a v zimě měly prošlapanou stopu. Všichni chodili přes protější hřeben kolem letos obnoveného Bílého kříže, sešli po Pohlově kopci nyní zeleně značenou pěšinou k porcelánce, kde v 5.45 houkala siréna. To už horníci museli být za silnicí, aby stihli zahájení směny v šest hodin. Braunové šestkrát v týdnu putovali do Žaclěře a v neděli na druhou stranu do Maršova na bohoslužbu. Podle starého uspořádání patřili do zdejší farnosti. Dlouhé pochody jim nevadily, prý to byly vzácné chvíle, kdy nemuseli pracovat. Nejdéle, patnáct let chodil z Rýchor na šachtu Otto Braun, než se roku 1960 odstěhoval na hornické sídliště, odkud fíral až do důchodu. Rodiče hospodařili do podzimu 1963, a když odešli do Žaclěře, skončilo po stovkách let tradiční hospodaření na Rýchorách. Ottovi se po samotě stýskalo. Kdo zavítal v posledních dvaceti letech na Rýchory, jistě potkal Ottu Brauna na lyžích, pěšky nebo na kole, skoro denně se trmácel nahoru. V létě seděl na zápaží rodné chalupy a se zvláštní tesknoutou v očích koukal na osadu pod sebou, odkud dávno zmizeli všichni jeho sousedé. Otec Franz Braun zachránil velkou louku nad Suchým Dolem před zalesněním. V padesátých letech umluvil lesníky, ať mu ji nechají k hospodaření. Díky

tomu je odtud pěkný výhled ke Sněžce a louku několik let spásal skotský náhorní skot. Otta „potvory chlupeť“, jak na ně jakoby zlostně volal, měl rád. Nosil jim tvrdé rohlíky a chleba, a nejspíš vzpomínal na vlastní krávy. Správa KRNAP na podzim 2010 program chovu ukončila a „potvory“ odvezla jinam. Otta Braun pak v únoru zemřel. Jeho bratr Franz Braun se naučil česky v Malých Svatoňovicích, když musel ještě před fíráním v patnácti nastoupit do textilky. Soused Bohner chytil první česká slova na šachtě a proslul hláskou: „Ten brácha od ta slunce, co mít noční šichta“, když si nemohl vzpomenout jak se řekne měsíc. Týden před Vánocemi 1948 se po vyfárání Franz Braun v lampárně hlásil svým číslem 505 a hned ho sebrali dva policisté. Bez vysvětlení strávil noc zamčený na stanici a brzy ráno jej ještě s jedním vrstevníkem posadili do vlaku směr Praha. Dva kluky celou cestu střežili dva policisté s flintami, mezi Wilsonovým a Masarykovým nádražím je vedli jako zločince. Tehdy Franz z poslední chalupy na Rýchorách poprvé v životě zavítal do hlavního města. Při přestupu v Ostrově už věděl, že jedou do Jáchymova. Eskorta je předala beze slova do oploceného lágru uranových dolů, na cimře byli jen mladí Němci. Brzy je doplnili političti vězni pronásledovaní komunistickým režimem. Franz bez jediného vysvětlení poznal všechna uranová díla často s absurdními historickými jmény jako Svornost, Rovnost či Klement. V roce 1954 tři bratři narukovali, Otta a Helmut do dolů k pomocným praporům, kde si vydřeli alespoň nějaké peníze. Nejmladší bratr Manfred měl nejlehčí službu, přesto na vojně zahynul. Franz pracoval tvrdě u ženijní jednotky za žold 68 korun. Zatímco kluci z rodin pražských živnostníků brečeli, on si proti jáchymovským dolům připadal jako v lázních. U jednotky potkal i Hartmanna Hampela z Úpy, v kuchyni sloužili Herbert a Wolfgang Bergerové z Pece, takže po dlouhé době Franz přibral pár kilo na váze. Do chalupy na Rýchorách se již nevrátil, v únoru 1959 konečně opustil uranové doly a do roku 1974 fíral v Žaclěři. Kvůli silikózou poškozeným plicím sloužil do roku 1991 jen na povrchu a pak do prosince 2001 provázel hosty při turistickém fíráni. Franz zůstal kvůli pohnuté době místo hospodářem na krásných Rýchorách padesát let horníkem.

Od Rýchorského kříže vystoupáme k Rýchorské boudě, a potom se rozhodneme pro návrat buď ke Stachelbergu po červené značce přes Dvorský les, nebo projdeme po zelené turistické cestě kolem Hubertusky do Žaclěře.

Městské muzeum Žaclěř a Turistické informační centrum, Rýchorské nám. 10, 542 01 Žaclěř, tel. 499 739 225, e-mail: muzeum@zacler.cz. Je otevřeno denně kromě pondělí od 9 do 16 hodin.

www.zacler.cz

LESNÍ BOUDA

Jedna z nejznámějších krkonošských samot, s horskou farmou stojí na hranici Černého Dolu (5 km) a Pece pod Sněžkou (3 km) v nadmořské výšce 1104 metry. Nabízí ubytování různé kategorie od turistického typu po apartmány s kompletním vybavením. Horský hostinec s celodenním a téměř celoročním provozem navštěvují běžkaři i sjezdaři, kteří snadno dojedou od horní stanice lanovky Hnědý Vrch. V létě sem míří cyklisté a pěší turisté, často návštěvu spojí s poznáním rozhledny na Hnědém Vrchu. Přes Dolní Dvůr k Lesní boudě dojede i autobus se seniory nebo s dětmi na školu v přírodě. U boudy je letní bazén a venkovní vírivka s krásným výhledem. V zimě se volejbalové hřiště změní na nejvýše položené kluziště v České republice. Majitelé Lesní boudy před lety obnovili tradiční chov hospodářských zvířat, veškerá bioprodukce je určena jen pro místní restauraci. Jako první ve třetí zóně národního parku získali certifikát biofarmy. Na okolních loukách se v létě pase stádo ovcí a koz. Děti se mohou s hospodáři podívat do chléva, jen nemohou zvířata krmit. Boudařka Markéta Krejčlová s rodinou vás zve na příjemné letní posezení na zápraží boudy s výhledem do kraje či na pasoucí se zvířata. V nově rekonstruované stylové restauraci si můžete vybírat ze zajímavé nabídky typických místních jídel nebo vychutnat výrobky z koziho sýru. Ovšem hlavním lákadlem jsou vlastní farmářské výrobky z jehněčího a skopového masa, třeba biftečky, sekané biftečky, jehněčí jehla se švestkovou omáčkou, maso s ořechovou či jablečnou omáčkou nebo s horskými bylinkami. Na jídelním lístku jsou tradiční krkonošská jídla, jako kyselo, sejkory, bandora s kozím sýrem, grilovaný kozi sýr s fazolemi a anglickou slaninou nebo s kysanou smetanou a brusinkami, drvoštěpský chléb s pomazánkou z koziho tvarohu, z česneku a čerstvých bylin. Kozi sýr najdete i v salátech, ale nemůžete si jej koupit s sebou domů. Lesní bouda je skvělým místem pro lyžování všeho druhu. Ke známé sjezdovce Zahrádky ve SkiResortu Pec je to 400 metrů, kolem boudy probíhá Krkonošská lyžařská cesta i hlavní výstupová trasa na hřebeny přes Liščí horu. K běžeckým okruhům na Černé a Světlé hoře je to přes Lučiny dvacet minut jízdy na lyžích.

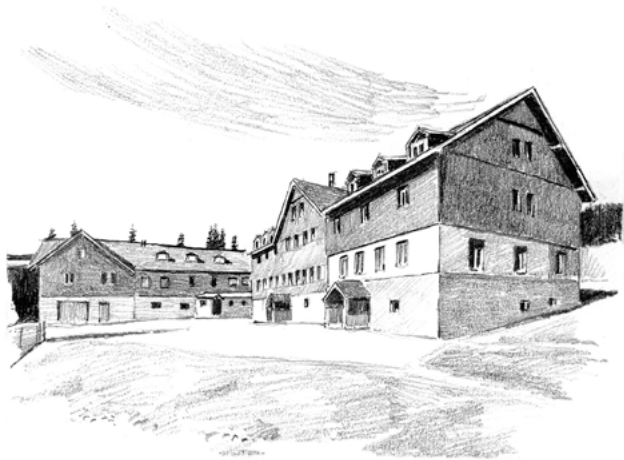
Lesní bouda, ač v Peci pod Sněžkou, má poštovní adresu: Černý Důl čp. 187, PSČ 543 44, tel., fax: 499 896 343, mobilní: 602 148 099, e-mail: info@lesnibouda.cz, www.lesnibouda.cz, příznivé ceny, domluvíte se i německy.

WELLNESS HOTEL BOUDA MÁMA

Vladimír Nikl přeměnil obyčejnou boudu na čtyřhvězdičkový hotel. Po modernizaci pokojů a restaurace v původní roubené části chalupy přibyl tříhvězdičkový hotel, později rozšířený o čtyřhvězdičkovou moderní budovu. S restaurací a sportovním zázemím je hotel propojený podzemní chodbou. Všechny prostory jsou nekuřácké a mají pokrytí rychlým internetem. Do objektů s dobře vybavenými hotelovými pokoji a apartmány se vstupuje vlastním vchodem s lyžárnou se skříňkami a sušáky na boty. Wellnessový program tvoří především bazén s protiproudem, vírivka a masážní studio. Pro hosty je připravená relaxační část s absolutním klidem a čtyřmi saunami. Vyberou si mezi tradiční finskou, solnou, laconiem nebo bylinkovou. Novinkou pro hosty jsou Kneippovy lázně. Po ochlazení mohou následovat masážní sprchy. Sportovní vybavení hotelu nabízí hřiště na squash, stolní tenis, posilovnu se sedmi stroji včetně kola na spinning a stepper. Venkovní hřiště na tenis, volejbal, nohejbal se v zimě mění na oblíbené kluziště navštěvované hosty ze širokého okolí. Jinou zábavu poskytuje bowlingová dráha nebo biliár. Nejmenší děti se zabaví v dětském koutku. Ubytování hosté mají až dva vstupy do wellnessu a sportovní části zdarma. Kuchyně založená na českých jídelch nabízí i několik lehkých jídel a krkonošské speciality. Restaurace je otevřená i pro neubytované hosty, což využívají zákazníci cestou do Obřího dolu a na Sněžku. Čtyřjazyčný bohatý jídelní lístek obsahuje i moučníky ke kávě, poháry a odpolední svačiny. Vždy ve čtvrtek ožije venkovní altánek při grilování kýty naložené v nálevu. Točí se tu pravá Plzeň a Gambrinus. V pizzerii všechna jídla připravují z originálních italských surovin. Vinotéku zásobuje italské vinařství Zonin. Přímo u hotelu je sjezdovka s vlekem pro ubytované hosty zdarma. Po úzké cestě k boudě vyjíždějí jen hotelové vozy řízené profesionálem, hosté parkují v údolí v hotelových garážích a na vlastním parkovišti. Nahoru je vozi hotelový minibus, který v zimě zajišťuje ve dvacetiminutových intervalech k lyžařskému areálu SkiResort. Při pobytu pět nocí a více v pensionu v pokoji 3* a v hotelu v pokoji 4* dostane každý dospělý jízdenku na novou lanovku na Sněžku. Nabídka neplatí při platbě šeky a objednavce přes zprostředkovatele.

Bouda MAMA wellness hotel v Peci pod Sněžkou, čp. 124, PSČ 542 21, majitel Vladimír Nikl, tel. hotel: 602 304 989, tel. rezervace: 244 465 666, e-mail: hotel@boudamama.cz, www.boudamama.cz. Domluvíte se i německy, polsky a anglicky.

RICHTEROVY BOUDY

Vysoko nad městem Pec pod Sněžkou u hlavní cesty vedoucí na hřebeny najdete ve výšce 1206 metrů jednu z nejlépe vybavených hřebenových bud. Moderní provoz nabízí 105 lůžek, z nichž je 29 v sousední Červené boudě. Více než třetina pokojů má vlastní sociální zařízení a TV, další dvou až pětilůžkové pokoje určené především pro školní a zájmové skupiny jsou vybaveny umyvadlem. Ve středisku je výtah a jeden pokoj pro vozičkáře. Pro další vyžití slouží sauna a posilovna. K areálu patří víceúčelové a dětské hřiště, v zimě dva lyžařské vleky a upravené cvičné sjezdovky. K dispozici je i WIFI připojení k internetu, školící místnost a dětský koutek v restauraci. Hosté ji mohou využívat po celý den a vybírat ze široké nabídky nápojů a jídel. Kuchyně je zaměřená na tradiční česká jídla, ale také minutková, dále nabízí i bezmasá a vegetariánská jídla, zeleninové saláty, borůvkové knedlíky, specialitou jsou lívanečky s kynutého těsta zdobené borůvkami, jogurtem a šlehačkou. Restaurace získala certifikát Czech Specials za kvalitní českou kuchyni. Určitě ochutnejte oceněné krkonošské kyselo s houbami a špecle s uzeným masem, zelím a smaženou cibulkou. Na Richterovkách se točí světlé pivo Bernard 11°; kofola, malinovka. Tmavé pivo, nealko Švestkové a Plzeň jsou lahovná. V nabídce vinného lístku najdete vína z Habánských moravských sklepů a velmi oblíbená francouzská rozlévaná J. P. Chenet. Přijďte ochutnat cappuccino připravené formou Latte Art. V období duben a listopad je zavřeno. V ostatních měsících je otevřeno pro firemní akce, rodinné rekreace, školy a turisty. Po předchozí domluvě zajistíme přednášky o přírodě KRNP, o Horské službě, lavinách a nebezpečí v horách. Restaurace je pro průchozí otevřená denně od 10 do 18 hodin. Richterovy boudy jsou dobrým výchozím místem pro běžkaře a skialpinisty, kteří svůj program směřují na hřebeny Krkonoš. Kolem prochází skialpinistická trasa č. 5 a nedaleko i č. 1. Běžkaři se snadno napojí na tradiční hřebenové trasy.

Richterovy boudy nad Pecí pod Sněžkou, čp. 81, PSČ 542 21, Učební středisko ministerstva školství a tělovýchovy ČR, vedoucí Bc. Lenka Janoušková DiS., tel., fax: 499 896 249, tel. 724 975 386, e-mail: info@richtrovboudy.cz, www.richtrovboudy.cz, příznivé ceny, domluvíte se i německy.

HORSKÝ HOTEL BOUDA JANA

Horský hotel a restaurace s tradicí sahající do roku 1880 leží mezi Velkou a Malou Úpou na křižovatce turistických cest. Prochází tudy hlavní trasa k vrcholu Sněžky. Kaštan na hotelovém pozemku se vždy perfektně upraveným trávníkem pamatuje zakladatele hostince z rodiny Bönschů. Paškovi pod mohutným stromem sedávají od roku 1986. Ve zmodernizovaném rodinném hotelu nabízejí ubytování v dobře vybavených a prostorných jedno až třílůžkových pokojích i větších apartmánech. Hosté využívají infrasaunu, venkovní vířivku, posilovnu, stolní tenis a fotbal, v zimě si mohou půjčit až deset kvalitních saní a v létě sedmimilové skákací boty. K dispozici mají hotelový počítač, Wi-Fi připojení k internetu a vlastní parkoviště. Povolení k vjezdu a parkování dostanou po příjezdu. V zimě hosty přiváží od parkoviště ve Velké Úpě rolba. Na lyžích sjedou ke spodní stanici lanovky Portášky a od horní stanice se vrátí do hotelu. Hned vedle je lyžařský vlek Pěnkavčí Vrch. Bouda Jana leží skoro tisíc metrů nad mořem, přesto jsou kolem lesní cesty s mírným spádem a upraveným povrchem vhodným pro letní procházky s kočárkem i zimní vyjížděky na běžkách. Zajímavou trasu okolo Pěnkavčího vrchu upravuje rolba. Hotel je dobře připravený na pobyt s malými dětmi, rodiče uvítají přebalovací pult, mikrovlnku, postýlku, dětský koutek i venkovní hřiště a hlavně bezpečné a upravené okolí hotelu.

Restaurace s českou kuchyní i specialitami ke kávě je známá jedinou horskou výrobnou zmrzliny z borůvek od Krakonoše. V hotelu Jana pořádají ozdravné borůvkové pobyty s borůvkovou polopenzí. Vedle tradičních koláčů, knedlíků, pohárů, marmelád, džusů připravují třeba vepřovou panenku s borůvkovou omáčkou a také borůvkové pivo a limonádu. Jinak tu točí pivo Konrád a z nealkoholických nápojů vede Přírodní jablečný mošt. Procházející turisté zajdou na letní terasu na kávu a borůvkovou zmrzlinu a kochají se nádherným výhledem na úpské údolí.

Horský hotel Bouda Jana v Pecí pod Sněžkou, Velká Úpa čp. 31, PSČ 542 21, majitelé Jaroslava Pašková a syn Petr Pašek, tel., fax: 499 891 119, mobilní 603 838 810, email: boudajana@boudajana.cz, www.boudajana.cz

Růžohorky za Barbary Richterové**Hospodář Richard Hintner****Letní bouda Stefana Brauna****Hospodář David Mlejnek**

Barbara Sagassarová byla pevná žena s vůlí zavedla kvalitní služby na 1280 metrů vysoko položenou samotou Růžohorky. Narodila se v chalupě Nad Křižovatkou ve Velké Úpě v revolučním roce 1848, který do rakouské monarchie přinesl nové osobní i podnikatelské svobody. V únoru 1867 se provdala za hospodáře Ignaze Richtera na protější Přední Výsluní a měli spolu nejméně osm dětí. Na konci století otevřel Wenzel Hintner v jedné z osmi letních bud na Růžohorkách prostou hospodu (VV 40/2013), když si povšiml stoupajícího zájmu turistů o trasu z Velké Úpy na Sněžku. Barbara a Ignaz Richterovi zbořili sousední letní boudu a stavitel Josef Tippelt z Mladých Buků jim připravil plány na třípodlažní dřevěný horský hostinec s ubytováním. Stavební povolení získali od obce 10. května 1903 a ještě v tom roce podnik otevřeli. V téměř nezměněné podobě slouží hostinec Růžohorky dodnes. Barbara Richterová v pětadesáti letech získala hostinskou licenci a kvalitou služeb brzy předčila sousední konkurenci a po pár letech na Růžohorkách provozovala tři objekty včetně Hintnerovy, dnes Děčínské boudy. Tam spávali nejlepší hosté, vyžadující klid v prostředí starého horského domu. Dobře zavedený podnik Barbara po smrti manžela v roce 1910 předala druhému nejmladšímu synovi Robertovi a ten si na Růžohorkách dobře vedl pětadvacet let. Barbara v klidu dožila u nejstaršího syna Emila v největším hostinci na náměstí v Horním Maršově, kde zemřela v roce 1935 ve věku 87 let. Jak na Růžohorkách přibývali hosté, ubývalo krav a s nimi i kejda na hnojení chudé horské půdy. Poslední zdejší tradiční hospodář Wenzel Braun nosil dolů do osady Pěnkavčí Vrch na krosně stokilové fůry sena, zatímco Hoferové v protisměru z Velké Úpy vynášeli stokilové náklady zásob pro Sněžku. Šest chalup na Růžohorkách postupně zaniklo, včetně dvou které patřily Braunům. Drsná horská příroda si začala své území brát zpět a ještě před pár lety jsme si mysleli, že historické seniště zanikne. Nejprve se objevily trsy smilky tuhé, později koláče borůvek a brusinek, pak převládla vysoká třtina a starčky. Okrajové louky Růžohorek byly po roce 1950 uměle zalesněné smrskem, ostatní samovolně zarůstaly lesem. Potom na Děčínskou boudu přišli noví hospodáři a služby i louky opět ožily.

Radka a David Mlejnkovi provozují vyhlášenou Děčínskou boudu s hostincem a horskou farmou na Růžohorkách. David chová deset krav a přes padesát ovcí. Přípravuje krmení, sklízí a hnojí louky, přesouvá ohradníky a s pasteveckými psy přehání ovce. Dojí krávy pro domácí mléko na sýr, jogurt a tvaroh, které zpracovává v nové mlékárně. Radka Mlejnková s dcerou Radkou, kuchařkou Lucií a pomocníky pečuje o hostinec a hostinské pokoje. Na Děčínské boudě se jim podařilo obnovit tradici horských bud s hospodářstvím a službami pro turisty. Vkusné a dotažené prostředí starého dřevěného domu, originalita a kvalita kuchyně i vstřícnost obsluhy v dobovém ustrojení zaujmou každého hosta. Dvakrát týdně pečou domácí chléb, chlebové bochánky a škvarkové placky. Zdejší krkonošská kuchyně vychází především z vlastního kvalitního masa, brambor, vysokého zeli, hub, borůvek a bylinek. Základem nabídky je pořádná polévka, třeba hříbková, dumlíková z tuřinu, kulajda a vždy krkonošské kyselo. Pro lehké občerstvení chleba s domácím přírodním či kořeněným tvarohem, pohankovou palačinku s oblohou a dobrou šlehačkou nebo krajíc chleba se sádlem a škvarky s cibulí a česnekem. Radka má vyzkoušené recepty ze starých krkonošských kuchařek. Specialitu z hovězího masa vaří podle návodu z 18. století s chlebovou omáčkou a šťouchanými bramborami. Vepřovou pečinku proloží sušenými švestkami. Podle sezóny si vyberete kynutý knedlík s ostružinami, meruňkami, jahodami nebo borůvkami, můžete si objednat jen jeden nebo od každého druhu kus. Čaje různých příchutí vám přinesou ve velkém hrnku a třeba s medem. Vedle tradiční malinovy točí i českou kofolu a především všechny druhy místního piva Krakonoš. Specialitou horské farmy je nejen pro ubytované hosty u boudy postavená velká kád' s horkou vodou a příměsí solí a bylinek. Dřevem ji podle venkovní teploty hospodář roztápí až dva dny, aby voda měla příjemných 38 až 42° C. V létě ubytovaní hosté parkují u farmy nebo vyjedou se slevou lanovkou z Pece na Růžovou horu. Odtud jim odvezou zavazadla. V zimě rolbou přiváží zavazadla od lanovky nebo z Velké Úpy zároveň pravidelně projíždějí trasu od boudy Jana. Otevřeno mají celý rok, vždyť přeci od hospodářských zvířat nemohou odjet.

Horská farma Růžohorky – Děčínská bouda v Peci pod Sněžkou, Velká Úpa čp. 181, PSČ 542 21, provozují Radka a David Mlejnkovi s rodinou, tel. 733 557 999, e-mail: horskafarma@email.cz, www.ceskehory.cz/decinskabouda. Domluvíte se i německy.

Akciová společnost působící na trhu od roku 1992 nabízí komplexní profesionální prádelenské a čistírenské služby pro všechny typy ubytovacích zařízení v Harrachově, Špindlerově Mlýně, Peci pod Sněžkou, Janských Lázních, Svobodě nad Úpou, Horním Maršově a dalších městech.

Kontakt:

+420 491 423 745, +420 603 228 791

obchod@pradelny.cz, nachod@pradelny.cz,

nebo sběrné středisko – objekt bývalé prádelny Mladé Buky

paní Editu Matyskovou, +420 732 963 815

www.pradelny.cz

VINOTÉKA NADE DNEM WINE BAR

skvělá stáčená a lahvová vína, posezení u čaje nebo kávy
nekuřácké prostředí, Wi-Fi připojení, bezbariérový vstup, dětský koutek,
ochutnávky vín, besedy a koncerty

Uspořádejte u nás rodinnou oslavu, večírek, firemní akci!

Přizpůsobíme otevírací dobu, zajistíme občerstvení, točené pivo
i dopravu k vám domů.

HORNÍ MARŠOV, Třída Josefa II. čp. 83,
otevřeno po–čt 14–20, pá–so 11–22

**Chcete-li dostávat elektronické pozvánky na příští akce, napište
na vinoteka@nadednem.cz.**

www.nadednem.cz, tel. 734 479 229

STAVEBNÍ A INŽENÝRSKÁ FIRMA KLIMEŠ s. r. o.

HORNÍ MARŠOV 65, 542 26 / TEL. 499 874 296, 603 218 346

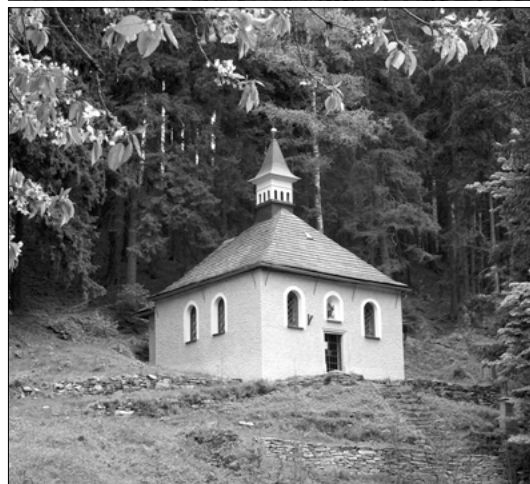
e-mail: stavby@klimesmarsov.cz / www.klimesmarsov.cz

- Pracujeme pro chalupáře východních Krkonoš, jsme odborníky na lidovou architekturu.
- Projektujeme rekonstrukce chalup a domů.
- Používáme tradiční tesařské, truhlářské a kamenické postupy.
- Navrhujeme a provádíme nové dřevěné stavby klasickou technologií.
- Spolupracujeme s předními architekty na moderních stavbách.
- Používáme přírodní materiály kámen, dřevo, hlinu, olejové barvy.
- Na pile v Horním Maršově provádíme pořez a prodáváme stavební dřevo

Veřejně přístupné realizované stavby:

Česká poštovna na Sněžce, Ekocentrum DOTEK v Horním Maršově, Muzeum Vápenka v Horních Albeřicích, kaple sv. Anny v osadě Stará Hora, infocentrum a galerie Veselý výlet v Peci pod Sněžkou a v Temném Dole, úprava okolí pramene Labe, štetovaná cesta Šraml ve Velké Úpě, vinotéka Nade Dnem.

Umíme navrhnout a postavit tradiční chalupu jako na titulní straně.

Markéta Zlesáková na svých malbách diváka zve do přírody, kde je absence lidských i jiných bytostí a vládne zde bezčasí. Život a zvuky lze tušit díky bujně, převážně pralesní vegetaci, kterou je autorka fascinovaná. Markéta stále zpracovává inspiraci z ročního uměleckého pobytu na Novém Zélandu a v Tongánském království. Výstava maleb akademické malířky (2004) Markéty Zlesákové je v galerii Veselý výlet v Peci pod Sněžkou od 9. června do poloviny září 2014.

ORIGINÁLNÍ KOSMETIKA

Součástí Veselého výletu jsou prodejny originálních dárek a uživatelských produktů. Dvaadvacet let vybíráme mezi českými výrobci zajímavý sortiment, na který máme výhradní zastoupení v regionu. Obchodní partnery často známe od podnikatelských začátků, sledujeme jejich profesní osudy a radujeme se z úspěchů, které přinášejí rozšíření nabídky a vyšší kvalitu. Před dvaceti lety jsme na Dni Země v Horním Maršově poznali Milana Plevu a jeho výrobky z medu od vlastních včelstev z Orlických hor. Dnes rodinná firma Pleva připravuje nejširší sortiment kosmetiky se včelími produkty v ČR. Jako jediná zpracovává včelí med i jed. Ve Veselém výletu nabízíme jejich originální krémy, balzámy, masti, mýdla, šampóny, pleťové vody a masky. Máme-li vypíchnout jeden konkrétní produkt, tak i námi užívaný potravinový doplněk květový pyl. Včelami v úlu přepracovaný pyl je vystaven kvašení a vzniklé aminokyseliny, enzymy, stopové prvky a živiny nám dělají dobře. Před řadou let Jan Janovský připravil nemocné mamince z konopného oleje mast na bolesti. Účinek jej tak zaujal, že odborně pokračoval ve vývoji a jako první v ČR uvedl na trh vlastní kosmetické a potravinové produkty využívající léčivé účinky konopí. Z původních pěti přípravků firmy Cannaderm s certifikátem přírodní a bio kosmetika nyní ve Veselém výletu nabízíme dvaapadesát. Sami nejčastěji užíváme Mentholku konopné mazání na unavené svaly a klouby po běhu nebo túře. Otomar Černý v přírodě sbírá léčivé rostliny a bez sušení, snižující množství aktivních látek, je čerstvé za studena zpracovává na gely pod značkou Divoká kosmetika. Přes deset let je u nás nejúspěšnější gel s trojkombinací kaštan, kostival, třezalka. Další pěstící kosmetika Barekol vzniká patentovaným postupem louhování bylin za studena. Zvlášť na zimní túry používáme na obličej Krém do nepohody vytvářející ochranu proti větru a mrazu. Podobné vazby máme s výrobci čajů Huspek a Grešík, Germanovy medoviny a bylinných likérů, Kalfusovy kame-

niny a dalšími tvůrci originálních dávků. I my vytváříme vlastní produkty, hosté chodí najisto třeba pro Čokoládu ze Sněžky. Novinkou jsou trička s gramáží 200 g s designem Davida Babky, který s námi spolupracoval třeba na podobě expozice Muzeum Vápenka – Příběh Alberic a Lysečin. V jeho motivech se objevují krkonošské symboly jako květ prvosenky nejmenší, horský les, panorama Černé hory a Sněžky, lyžař či originální němé značky pro zimní orientaci.

Pension Veselý výlet v Temném Dole je obklopený horskou přírodou i kulturními památkami. Hosté s námi konzultují svůj program, který jim obohatíme o další náměty. Inspiraci přináší i samotný historický dům plný obrazů, fotografií a dokumentů nejen z Krkonoš. Dobře vybavené pokoje, připojení k internetu Wi-Fi, sauna, vířivka, velká hala s kuchyňkou v moderní přístavbě i bohaté snídaně jsou samozřejmostí. Do pensionu přijíždějí skupiny přátel, kteří stejně jako rodinná setkání využívají prostornou halu. Díky spojovací chodbě mezi oběma domy neomezují hlukem další hosty a nikdo neruší jejich zábavu. Před domem zastavují letní i zimní turistické a lyžařské autobusy, ubytování hosté celoročně zaparkují i na parkovišti u infocentra v Peci. Ceník a informace o nabídce dalších služeb spojených s Veselým výletem najdete na webových stránkách.

Informační centra a obchod s dárky Veselý výlet v Peci pod Sněžkou nebo v Temném Dole usnadní a zpříjemní váš pobyt ve východních Krkonoších. Vypůjčíte si klíče od lesního hrádku Aichelburg i od Muzea Vápenka v Horních Albericích. Najdete tu novinky z regionu, bezplatné informační materiály, mapy Krkonoš a okolí, průvodce, pohlednice se známkami, české a německé knihy včetně dětských. Pro sběratele máme turistické vizitky, známky, odznaky, nálepky, štítky na hole a jiné drobnosti. Před cestou domů tu koupíte originální dárky a suvenýry, obrázky, fotografie a oblíbené figurky a loutky Krakonoše, sbírkové kameny, přívěsky, trička připomínající návštěvu Krkonoš. V Temném Dole si můžete objednat kopie dobových fotografií Krkonoš po výběru z našeho velkého archivu. Veselý výlet připravil dárkovou Čokoládu ze Sněžky s výtvarně zpracovanými obaly od několika autorů, které si můžete prohlédnout i na facebooku. Kvalitní česká čokoláda je buď sedmdesátiprocentní, nebo sladká mléčná. Oblíbené jsou krkonošské bylinné, medoviny, čajové směsi a léčivé nápoje. Vedle běžných informací vám pomůžeme s přípravou programu či výběrem ubytování v údolí pod Sněžkou. Po celou provozní dobu je v Peci pod Sněžkou přístupný veřejný internet. Informační centra doplňují směnárny. Starší vydání Veselého výletu si můžete přečíst na našich webových stránkách, zbylé tištěné nabízíme v Temném Dole.

Galerie Veselý výlet je součástí obou informačních center. Aktuální i minulé autorské výstavy v Peci pod Sněžkou jsou představené na webových stránkách.

Informační centrum, galerie, směnárna a obchod s dárky Veselý výlet v Peci pod Sněžkou čp. 196, tel. 499 736 130. Informační centrum, galerie, směnárna a pension Veselý výlet v Temném Dole čp. 46, Horní Maršov, PSČ 542 26, tel. 499 874 298. Jsou otevřeny denně od 8.30 do 18 hodin. Domluvíte se i německy a anglicky. Aktuality najdete i na facebooku Veselého výletu.

Pension Veselý výlet v Temném Dole nabízí ubytování se snídaní ve dvou a třílůžkových pokojích a apartmá, telefonická rezervace v infocentru, podrobnosti o ubytování v pensionu najdete na webových stránkách nebo vám je pošleme na požádání poštou.

E-mail: info@veselyvylet.cz

www.veselyvylet.cz

V sezónních novinách Veselý výlet jsme už představili posledního tradičního hospodáře Krkonoš Friedricha Kneifela (VV 9/1996), posledního nosiče na Sněžku Helmuta Hofera (VV 14/1999), posledního tradičního boudaře Herberta Bergera (VV 22/2004). Podobný příběh prožívá i poslední tradiční dřevař. Hartmann Hampel je náš nejbližší soused v Temném Dole, a přestože právě oslavil osmdesátku, s obdivem sledujeme na jeho pracovní výkony. Ráno přijde k pětikubikové rovnačce dřeva a do odpoledne ji motorovou pilou rozřeže na špalky, převozí a ještě srovná. Se dřevařinou začal v listopadu 1952 s ruční pilou a sekerou. V zimě svázel po úzkých cestách až třikubikové fúry dřeva na saních rohačkách, naposledy s Raimundem Sagasserem v zimě 1973 ve Spáleném Mlýně. Postupně pracoval se všemi typy motorových pil, které se v Krkonoších objevily. Nejprve obsluhoval velkou dvou mužnou pilu Stihl se sekacími zuby v řetězu. První pila pro jednoho dřevaře české výroby měla svislý plovákový karburátor, proto se nemohla naklánět. Následovala německá Stihlka s otočnou lištou na kácení nebo krácení klád. Ani s další pilou Stihl 41 z roku 1960 ještě chlapi nemohli odvětvovat. Dřevařské sekery nahradila od léta 1965 robustní Contra Stihl. Na konci 60. let Hartmann Hampel vyfasoval Husqvarnu S180 a potom další a další modely. Přitom se ho nikdo nezeptal, chce-li být dřevařem. Kluk ze starousedlé rodiny po prohrané válce neměl jinou volbu. Během čtyřiceti let pokácel tisíce stromů na mnoha místech východních Krkonoš.

Přestože Hartmann Hampel žije třiapadesát let v Temném Dole, každou sobotu po obědě odjíždí autobusem na bohoslužbu do kostela ve Velké Úpě. Tam se narodil a v rodokmenu má nejméně dvacet jmen původních krkonošských rodů jako Berger, Bönsch, Braun, Tasler, Tippelt nebo Wimmer. Tobias Hampel je na nejstarším seznamu úpských dřevařů z roku 1644. Hartmannův zatím nejstarší známý přímý předek Anton Hampel se narodil roku 1732 ve Velké Úpě na Prostředním Výsluní. Příbuzní chalupu čp. 70 drželi až do vysídlení v létě 1946, dnes tu trvale s dětmi žijí a dobře hospodaří Zuzana a Radek Čermákoví. Hartmannův děda Rudolf Hampel se v květnu 1902 přičlenil do rodiny Albiny Gleissnerové na protější Zimní stranu do nejvýše položené chalupy na Hlušinách. Hartmannův tatínek Liborius si sem v květnu 1925 přivedl Marii Dixovou z pěkného hospodářství ve Šramlu. Její rodina užívala letní boudu v Modrém dole až nahoře na Studničních domcích. Hartmann tu s dědou Josefem Dixem sušil seno, sám mohl pást kozy. Děda měl v chlévě i deset krav, některé pronajaté jen na léto. V zimě odtud sváželi do Úpy seno na rohačkách, Josef Dix byl také truhlářem a kromě nábytku vyráběl typické krkonošské saně. Po válce opuštěnou chalupu vysoko v horách zachránil horolezec Bohuslav Šisler z Roztok u Prahy, dnes se o ni stará skialpinista Zdeněk Vít z Mladých Buků. Když se Hartmann Hampel šel před pár lety podívat na někdejší dědečkovu chalupu, křičel na něho chalupář z Pardubic, co pohledává v první zóně národního parku. Hampel neměl chuť mu nic vysvětlovat, jen si pomyslel, že dřív se všichni lidé ve vesnici znali.

Nejsilnější zážitek z války měl školák Hampel z doručování telegramů o úmrtí vojáků. Nenosili je běžní poštáči, ale najatá Austafleischrová, tedy manželka řezníka Johanna Austa. Při získání přírůdku netušila, jak se jí lidé budou bát potkat i třeba na houbách. Na konci války Hampelům do chalupy na Hlušinách nastěhovali z vybombardovaného Německa těhotnou manželku válečného pilota s šestiletou dcerkou. Paní byla Norka a v květnu 1945 v maršovské nemocnici porodila kluka. Než musela odejít „ještě s mokrým děckem“ do Slezska, jak vyprávěla Marie Hampelová, věnovala rodině rádio na baterie. Proud měli v chalupě až od roku 1960, tak byli za přístroj moc rádi. Jenže Němci museli rádia v červnu 1945 jako první věc odevzdat, krávy a chalupy až později. Hartmann Hampel si dodnes pamatuje místnost na po-

Hartmann Hampel při svážení kulatiny v roce 1957.

tě v Úpě zaplněnou odevzdanými rozhlasovými přijímači. Při první ze dvou domovních prohlídek si oddechli, že rádio podle nařízení odevzdali. Jenže revoluční gardisté našli otcovu hasičskou bundu, kterou si spletli s vojenskou. Chtěli otce jako domnělého ukrytého vojáka zastřelit, ale on se nenechal vyvléct z chalupy. V nastalé strkanici oba synové s brekem drželi tatů, až se jich jeden z Čechů zastal. Potom měsíce čekali sbalení na transport do Německa, který v jejich případě nepřišel. Zmizeli všichni sousedé, nikde nezaštěkal pes, cestu do Úpy si ve sněhu prošlapávali sami. Dřevař Liboriuse Hampela nový polesný udělal vedoucím devítičlenné party starousedlíků pro těžbu a svážení dřeva. Po převratu v únoru 1948 přišlo nařízení odstěhovat z pásma padesát kilometrů od hranic všechny zbylé Němce. Hajný z Krausových bud Karel Moisl v sobotu přišel k Hampelům do chalupy, ale nenašel sílu jim sdělit „půjdete do kraje“. Tak to vzkázal po dřevaři Enthalerovi z Vavřincova dolu. Devět rodin z Velké Úpy stálo v pondělí 22. března 1948 před nádražím v Hradci Králové a sedláci z okolí si je prohlíželi jako dobytek na trhu. Hampelovy si vybral hospodář, kterému zaměstnanci odešli do pohraničí „zabrat si usedlost“. Do Velké Úpy se vrátili ve sněhové vánici 11. listopadu 1952, kdy už i ten český sedlák o všechno přišel. Jejich chalupu na Hlušinách držely státní lesy pro zaměstnance, tak se tam jako dřevaři mohli nastěhovat. Po získání občanství rodný dům koupili zpět. Hartmann Hampel sem chodí pravidelně a s ním občas oba synové. Firma staršího Libora přibližuje moderními vyvážecími stroji z krkonošských lesů dřevo, mladší Petr pracuje v největším hotelu v Peci. Oni už jsou Češi, ovšem s hlubokými kořeny v údolí pod Sněžkou. Nejen je překvapilo, když při minulých prezidentských volbách skoro sedmdesát let po válce populisté opět vyhrožovali nebezpečím od Sudetských Němců. Osmdesátiletý dřevař Hartmann Hampel to komentoval, že si na ně vzpomenu vždycky jen před volbami.

V pondělí 28. dubna 2014 jsme v Horním Maršově podepsali zakládací listinu ústavu Paměť Krkonoš a požádali jsme soud o registraci. Pro neziskovou organizaci jsme vytýčili nemalý úkol ve dvou hlavních okruzích. Prvním je zpracovat autorská díla profesionálních i amatérských fotografů z regionu Krkonoš a okolí. Ještě náročnějším druhým úkolem je založení historického adresáře Krkonoš propojujícím jednotlivý dům či drobnou stavbu s konkrétní osobou, rodinou, organizací, spolkem, profesí, lokalitou nebo významnou událostí. Pro oba blízké okruhy jsme zvolili metodu 4 x Z, kterou ústav Paměť Krkonoš získá, zpracuje, zařadí a zpřístupní fotografie a historické informace z regionu Krkonoš a okolí.

Získávání fotografií, negativů, diapositivů, pohlednic, filmů a elektronických dat může proběhnout formou darů, nákupem nebo pronájmem od profesionálních a amatérských autorů popřípadě jejich dědiců se smluvním ujednáním o autorských právech. Získávání historických informací, dokumentů, obrazových materiálů a drobných předmětů z rodinných, veřejných a sběratelských archivů je nikdy nekončící mravenčí práce s mnoha lidmi ochotnými spolupracovat na vytvoření unikátního zdroje informací o Krkonoších. **Zpracování** obrazového materiálu probíhá skenováním, ofocení, filmovým přepisem a jiným kopírováním. Ještě náročnější je zpracování výpovědí, soupisů historických dat, zhotovení překladů a přepisů dokumentů do badatelsky příhodné podoby. **Zařídění** originálních obrazových a elektronických dat včetně informací o autorech představuje vytvoření jednotné elektronické databáze a uložení originálů a kopií v zabezpečeném archivu. **Zpřístupnění** je završení celého procesu. Autorská díla budou připravena za jasně stanovených podmínek pro publikační, výstavní, badatelské, filmové, sběratelské a dokumentační využití. Zpřístupnění historického adresáře předpokládáme v badatelně a především prostřednictvím webových stránek na internetu s možností uživatelů přes redakci ústavu Paměť Krkonoš doplňovat další data ke konkrétnímu domu, osobě, rodině, organizaci, spolku, profesi, lokalitě nebo významné události. Součástí bude zajištění externí badatelské, publikační a přednáškové činnosti.

Některá zadání plníme již nyní, mluvíme s pamětníky, sbíráme dokumenty a fotografický materiál, který jen nepatrně využíváme při tvorbě Veselého výletu. Amatérskou práci chceme posunout na profesionální úroveň. Proto je projekt Paměť Krkonoš během na dlouhou trať. V letošním roce vybudujeme základní strukturu ústavu, sestavíme vědeckou radu, připravíme podmínky pro zaměstnání alespoň jednoho historika, navážeme spolupráci s vysokými školami, vědeckými institucemi i krajskými spolky. Chceme oslovovat mladé badatele, aby si téma bakalářské, diplomové nebo doktorské práce vybrali v Krkonoších. Již pracujeme na metodice historického adresáře. Do roka na webových stránkách zveřejníme ukázky z každé obce východních Krkonoš, tedy z bývalého soudního okresu Maršov. Vyzkoušenou metodiku pak mů-

žeme použít pro další obce regionu. Hledáme zdroje financování pro vytvoření zázemí ústavu a především na jeho chod. Jestli uspějeme, za pár let na webových stránkách najdete přehled fotografického díla třeba Jiřího Havla, Bohdana Holomíčka, Stanislava Ondráčka, Wenzela Lahmera, Adolfa Pfohla a řady dalších, dnes vám asi neznámých fotografů. Uvidíte fotografie dobrovolných hasičů ze své obce z posledních sto třiceti let, členů Horské služby, lesníků, krkonošské šlechty, lyžařů a lyžařských akcí, porovnáte vývoj krajiny. Podle současného katastru a čísla popisného si najdete svůj dům, chalupu, boudu, pension a hotel s uvedením všech zjištěných majitelů, obyvatel, událostí a třeba i příslušnosti jednotlivých lidí k profesi, místním hasičům, pěveckému sboru nebo Horské službě. K tomu budou připojené zjištěné záznamy v kronikách, archivních dokumentech, výpovědi pamětníků, a pokud budou nalezené, tak i historické fotografie objektů i konkrétních lidí. Zároveň zachráníme informace pro naše pokračovatele. Vždyť pamětníků, kteří byli v aktivním věku v Krkonoších před rokem 1945, je málo a přerušení vývoje druhou světovou válkou zastřelo tolik informací. O moc lépe na tom nejsme ani s dokumenty po roce 1945. Jen pro ilustraci, začátkem dubna se konečně uskutečnilo dlouho dohadované sezení se záchranářem Horské služby ve výslužbě Přemyslem Kovaříkem. Během tří hodin vyjmenoval 149 boudařů z bud na hřebenech kolem Pece, které od roku 1969 poznal nebo o nich slyšel. Ukázalo se, jak rychle se v detailech ztrácí obraz o době plné emigrace, normalizace a dokonce i privatizace před dvaceti lety. Jen během tvorby tohoto vydání Veselého výletu přibýly stovky dokumentů. Ernst Kirchschlager připravuje setkání posledních krajanů z Pece pod Sněžkou na 14. a 15. června. Při březnové zastávce v redakci nám předal svatební fotografii Roberta Bergera a Marie Kirchschlagerové ze Šimových chalup s popisem všech svatebčanů. Jochen Weihrauch se narodil v Temném Dole v roce 1943 a Krkonoše poznal, až sem po roce 1961 z východního Německa mohl s bratrem Wolfgangem jezdit ke strýci Richardu Rennerovi ze starého krkonošského rodu. Později do Maršova vozil jako profesor sportu studenty na lyžařské kurzy a při tom poznával i své kořeny. Už v minulosti nám předal řadu fotografií a dokumentů především ze strýcovy pozůstalosti, jednu jsme použili na titulní stranu Veselého výletu číslo 38. Letos v únoru přivezl kufr, se kterým 6. září 1946 nastoupila jeho maminka Anna se čtyřmi dětmi do transportu směřujícího do ruské zóny poraženého Německa. Kufr je plný fotografií, rodinných dokumentů a korespondence vypovídající o běžném životě v Horním Maršově, o lyžování ve třicátých letech, činnosti hudebního spolku a historii několika zdejších domů. Zpracovat, zařadit a jednou v kontextu zpřístupnit takovou várku zabere mnoho hodin práce. Kolik takových kufrů, fotografických pozůstalostí, dokumentů a výpovědí nenávratně zaniklo. Pokusme se zachránit alespoň to zbylé. Než začne ústav Paměť Krkonoš naplno pracovat, musí zatím vystačit kancelář redakce Veselého výletu. Ještě nevíme, jak se záměr podaří realizovat, ale jistě se o to pokusíme.

VESELY VÝLET®

ochranná známka

Sezónní noviny Veselý výlet, Temný Důl čp. 46, 542 26 Horní Maršov, tel. 499 874 298, fax 499 874 221, e-mail: info@veselyvylet.cz, www.veselyvylet.cz, vydavatel/redaktor: Miloslav a Pavel Klimešovi, jazyková úprava: Jarmila Klimešová, grafická úprava: Květa Krhánková, ilustrace: Květa Krhánková, Zdeněk Petira, Stanislav Špelda, fotografie: Bohdan Holomíček, Pavel Klimeš, Daniel Mach, Stanislav Ondráček, David Renner, Wenzel Lahmer a archiv vydavatelů, sazba: Tisk OFSET a.s. Úpice, tel. 499 881 171, tisk: Profi-tisk group s.r.o., Olomouc, překlad do němčiny: Hans-J. Warsow, překlad do polštiny: Andrzej Magala, uzávěrka: 1. 5. 2014, náklad: 50.000 kusů, z toho 28.000 kusů v české, 15.000 v německé a 7.000 v polské verzi. Máte-li zájem o zaslání vydání Veselého výletu (příště 43/zima 2015) poštou, pošlete spolu s adresou 40 Kč, jste-li z České republiky nebo 190 Kč, jste-li v cizině nebo si noviny objednejte osobně v informačním centru Veselý výlet v Temném Dole nebo v Peci pod Sněžkou.

Veškerá autorská práva vyhrazena!

Fotograf Stanislav Ondráček v šedesátých letech zachytil na Růžohorkách Bohumila Hofmana a Blahoslava Švece při cvičné akci Horské služby.

Parta od papírenské mašiny v roce 1972 na fotografii Bohdana Holomíčka.

Svatba v rodině Kirchschlagerů z chalupy čp. 34 v Dolní Malé Úpě.

V březnu jsme dostali fotografii z přestavby Luční boudy po požáru roku 1938.

Jochen Weihrauch přivezl zpět do Krkonoš mamčin kufr plný dokumentů.

Jörg Ackermann objevil vizitku Hoferovy Hospody na Peci kolem roku 1880.

Telefonování: Tel. čísla pevných linek východních a středních Krkonoš začínají trojčíslím 499 (ze zahraničí 00420 499). Informace o telefonních číslech 1180.

Městské a obecní úřady: Horní Maršov 499 874 156, Janské Lázně 499 875 101, Pec pod Sněžkou 499 896 215, Malá Úpa 499 891 157, Svoboda nad Úpou 499 871 105, Žacléř 499 878 510, Špindlerův Mlýn 499 433 226, úřední hodiny jsou vždy v pondělí a ve středu 8.00-12.00, 12.30-17.00.

Horská služba: celoročně je stálá pohotovost ve Špindlerově Mlýně tel. 499 433 239 (602 448 338). V zimě v Peci pod Sněžkou 499 896 233 je služebna v provozu denně od 7.00 do 22.00 (po této době 602 448 444). Další zimní služebny jsou v Janských Lázních 499 895 151 (606 157 936), v Malé Úpě na Pomezních Boudách 499 891 233 (606 157 935), Strážné 499 434 177 (606 157 934), Harrachov 481 529 449, 602 448 334, Rokytnice nad Jizerou 481 523 781, (606 157 932), Luční bouda v zimě 739 205 391.

INFORMAČNÍ CENTRUM VESELÝ VÝLET GALERIE - SMĚNÁRNA

v Temném Dole v Horním Maršově, tel.: 499 874 298

v Peci pod Sněžkou, tel.: 499 736 130

e-mail: info@veselyvylet.cz

www.veselyvylet.cz

denně 8.30 - 18.00

Informační centra Krkonoše - 2014 - IC Flora Benecko, PSČ 512 37, tel. 481 582 606, info-flora@benecko.com, www.benecko.com; TIC Černý Důl, PSČ 543 44, tel. 499 429 618, infocentrum@cernydul.cz, www.cernydul.cz; IC Veselý výlet Horní Maršov, PSČ 542 26, Temný Důl 46, tel. 499 874 298, info@veselyvylet.cz, www.veselyvylet.cz; IC Hostinné, PSČ 543 71, Náměstí 70, tel. 499 404 746, infocentrum@muhostinne.cz, www.infocentrum.hostinne.info; IC Janské Lázně, PSČ 542 25, tel. 499 875 186, info@megaplus.cz, www.janskelazne.cz; IC Jilemnice, PSČ 514 01, Masarykovo nám. 140, tel. 481 541 008, info@jilemnice.cz, www.mestojilemnice.cz; IC Lánov, PSČ 543 41 Prostřední Lánov 39, tel. 499 432 083, infocentrum@lanov.cz, www.lanov.cz; IC Malá Úpa, PSČ 542 27, tel. 499 891 112, info@malaupa.cz, www.info.malaupa.cz; MIC Veselý výlet Pec pod Sněžkou, PSČ 542 21, tel. 499 736 130, info@veselyvylet.cz, www.veselyvylet.cz; IC Turista Pec pod Sněžkou, PSČ 542 21, tel. 499 736 280, turista@turistapec.cz, www.turistapec.cz; MIC Rokytnice nad Jizerou, PSČ 512 44, Horní Rokytnice 197, tel. 481 522 001, infocentrum@mesto-rokytnice.cz, www.mesto-rokytnice.cz; TIC Svoboda nad Úpou, PSČ 542 24, nám. Svornosti 527, tel. 499 871 167, info.ets@tiscali.cz, www.svobodanadupou.eu; TIC Špindlerův Mlýn, PSČ 543 51, Svatopetrská 173, tel. 499 523 656, tic@mes-tospindlerumvlyn.cz, www.mestospindlerumvlyn.cz; TIC Trutnov, PSČ 541 01 Trutnov, Krakonošovo nám. 72, tel. 499 818 245, vesely@trutnov.cz, www.ictrutnov.cz; RTIC Vrchlabí, PSČ 543 01 Vrchlabí, Krkonošská 8, tel. 499 405 744, info@krkonose.eu, www.krkonose.eu; TIC Žacléř, PSČ 542 01 Žacléř, Rýchorské nám. 10, tel. 499 739 225, muzeum@zacler.cz, www.zacler.cz.

Zdravotnictví: Jednotné evropské číslo tísňového volání 112, rychlá záchranná služba Trutnov a Vrchlabí tel. 155, záchranná služba 499 735 921, pro východní Krkonoše je pohotovostní služba v Trutnově 499 866 113, Nemocnice Trutnov 499 866 111, Pec pod Sněžkou lékař 499 329 340, chirurgie 499 329 346, zubní lékař 603 413 113, Horní Maršov 499 874 144, zubní lékař 499 874 166, dětské oddělení 499 874 143, Janské Lázně 499 875 116, Svoboda nad Úpou 499 871 140, dětské oddělení 499 871 287, Špindlerův Mlýn 499 433 344, chirurgie 499 523 864, lékárna je v Horním Maršově otevřena po 11.30-15.00, út, st, pá 8.00-12.00, čt 8.00-14.00, 499 874 121, ve Svobodě nad Úpou 499 871 264, ve Špindlerově Mlýně 499 433 335, pohotovostní služba Vrchlabí (i pro Šp. Mlýn) 499 421 155.

Policie: stálá pohotovost Trutnov a Vrchlabí tel. 158, dopravní nehody 974 539 251, služba Pec pod Sněžkou 499 736 233, Svoboda nad Úpou 974 539 731, Špindlerův Mlýn 499 433 333, městská policie Janské Lázně 603 345 538, městská Špindlerův Mlýn 499 433 354, 606 484 805, Žacléř 499 876 135.

Lesní hospodářství Vrchlabí ústředí 499 456 111, lesní správy: Horní Maršov 499 874 161, Pec pod Sněžkou 499 896 214, Svoboda nad Úpou 499 871 159, Špindlerův Mlýn 499 433 282.

Meteorologická stanice v Peci pod Sněžkou 499 736 303.

Správa Krkonošského národního parku: středisko Pec pod Sněžkou 499 896 213, denně 8.30-12.00, 12.30-17.00, Harrachov 481 529 188 denně 8.30-12.00, 12.30-17.00, Špindlerův Mlýn 499 433 228, denně 8.00-12.00, 12.30-17.00, Krkonošské muzeum Vrchlabí denně mimo pondělí 8.00-17.00 499 456 111. IC KRNP Vrchlabí, nám. Míru 223, 499 456 761, his@krnap.cz, 1. 6.-30. 9. po-ne 9.00-12.00 a 13.00-17.00, 1. 10.-23. 12. po-pá 9.00-12.00 a 13.00-16.00, Rýchorská bouda 499 895 108.

Hasiči: stálá služba Trutnov 150, 950 525 400.

Bohoslužby: Horní Maršov sobota 16.30, Svoboda nad Úpou neděle 11.00, Janské Lázně neděle 9.30, Velká Úpa sobota 15.00, Malá Úpa nepravidelně v neděli od 15.00, Mladé Buky neděle 11.00, Žacléř neděle 11.00, Špindlerův Mlýn neděle 11.00, Trutnov neděle 9.30 a 18.30. Církev Československá husitská - Trutnov - Úpická 146, neděle 10.15., Janské Lázně - Betlém 1. neděle v měsíci 13.30, Farní sbor Českobratrské církve evangelické, Trutnov - Úpická 163, neděle 10.00, Janské Lázně Sola Fide 8.30, Shromáždění sborů svědků Jehovových v sále království v Trutnově, Bojiště 103. Týdenní shromáždění: Každé úterý (18.45) a čtvrtek (19.00). Veřejné přednášky každou neděli od 9.30 do 11.30 a od 16.30 do 18.30.

Autoopravna a pneuservis: Svoboda nad Úpou - Hlávka 499 871 153, denně 7.00-12.00, 13.00-17.00, Horní Maršov - servis Jan Vaněk, 604 125 534, Autoklub Bohemia Assistance nonstop 1240, Žlutý anděl 1230.

Benzinové pumpy jsou ve Svobodě nad Úpou otevřeny denně od 6.00 do 20.00 hodin a 6.00 - 21.00, v Peci pod Sněžkou 6.00 - 20.00, ve Špindlerově Mlýně denně 7.00-18.00. Čerpadla s nepřetržitým provozem jsou v Trutnově a ve Vrchlabí.

Hraniční přechody: Od 21. prosince 2007 zrušeny kontroly na hranicích. Přezjezd hranice Pomezí Boudy - Przelęcz Okraj omezen pro vozidla do 3,5 tuny, Harrachov - Jakuszyce, Královec - Lubawka bez omezení.

Autobusy: předprodej místenek (pouze z výchozí stanice) a informace ve Špindlerově Mlýně 499 433 263, pondělí - pátek 8.00-16.00, v sezóně i v sobotu, popř. v neděli 8.00 - 13.00, Trutnov info 499 811 286.

Lanové dráhy: Na Sněžku od 1. 5. do 31. 10. 8.00-19.00 (Pec p. Sn., 499 405 531). Na Hnědý Vrch (Pec p. Sn. 499 736 375) denně 8.30-17.00, od 1. 9. jen pátek až neděle. Portášky (Velká Úpa, tel. 499 736 347) denně 8.30-18.00. Černá hora (Janské Lázně, 499 875 152) denně v 9.00 a potom každou půlhodinu do 18 hodin, Na Pláš (Šp. Mlýn - Sv. Petr, 499 497 215) a Medvědin (Šp. Mlýn, 499 433 384) denně 8.00-18.00, Žalý so-ne 9.00-17.00 (Vrchlabí, 499 423 582), Lysá hora (Rokytnice, jen v zimě, 481 523 833), Čertova hora (Harrachov, 481 528 151).

Partnery Veselého výletu jsou především horská sídla sdružená do Svazku obcí Východní Krkonoše. Termíny akcí najdete na adrese www.vychodnikrkonoše.cz.

Hradní společnost
Aichelburg

Horní
Maršov

Janské
Lázně

Pec
pod Sněžkou

Malá
Úpa

Žacléř

KRNP